TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ BAŞKANLIĞI

2026 BAĞIMSIZLIK YILI

Sayı : E-3403084-041.99-3/796
Konu : Bilimsel Çalışmalar Bülteni'nin Duyurulması Hk.

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU BAŞKANLIĞI

Türkiye Yeşilay Cemiyeti, insan onurunu ve saygınlığını temel alan, toplumu ve özellikle gençliği her türlü bağımlılıktan korumayı hedefleyen kamu yararına bir sivil toplum kuruluşudur. Alkol, tütün, madde, kumar ve internet bağımlılığı olmak üzere beş farklı bağımlılık türüyle aynı anda ve bütüncül şekilde mücadele eden tek sivil toplum kuruluşu olan Yeşilay, bilimsel temellere dayanan önleme, rehabilitasyon ve savunuculuk faaliyetlerini bir arada yürütmektedir. Türkiye Yeşilay Cemiyeti, ülke genelinde yaygın teşkilat yapısıyla faaliyetlerini sürdürerek Türkiye ve KKTC'deki 120 şubesi aracılığıyla toplumun her kesimine ulaşmaktadır.

Yeşilay, bağımlılıklarla mücadele alanında yürütülen bilimsel çalışmaları desteklemek ve bu alanda üretilen akademik bilgi birikiminin yaygınlaştırılmasına katkı sunmak amacıyla düzenli olarak Bilimsel Çalışmalar Bülteni hazırlamaktadır. Söz konusu bülten; bağımlılık alanında yürütülen ulusal ve uluslararası araştırmaları, güncel veri ve raporları ve iyi uygulama örneklerini derleyerek akademi, kamu ve sivil toplum paydaşlarına yönelik bir bilgi paylaşım platformu sunmayı hedeflemektedir.

Hazırlanan Bilimsel Çalışmalar Bülteni'nin; üniversiteler, enstitüler ve araştırma merkezlerinde görev yapan akademisyenler, araştırmacılar ve lisansüstü öğrenciler başta olmak üzere ilgili paydaşlara ulaştırılmasının, bağımlılık alanındaki bilimsel bilgi üretiminin yaygınlaştırılmasına ve disiplinler arası etkileşimin güçlendirilmesine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Bu kapsamda, Ek'te yer alan ve https://bagimlilikdizini.yesilay.org.tr/bilimsel-calismalar-bulteni/ bağlantı adresi üzerinden erişime açık olan Bilimsel Çalışmalar Bülteni'nin üniversitelerin ilgili birimlerine duyurulması hususunda;

Gereğini bilginize arz ederim.

Yasin EROL
Genel Başkan a.
SECRETARY GENERAL

EK: 4. Bilimsel Çalışmalar Bülteni

Not: 5070 Sayılı Elektronik İmza Kanunu 5.Maddesi gereği bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : D7B836E1-D3E9-45DD-88A4-0AC254E55AA0
Belge Takip Adresi: http://ebys.yesilay.org.tr/belgedogrulama
Bu yazışma ile elde edilen kişisel verileriniz hakkında aydınlatma metnine https://www.yesilay.org.tr/tr/gelen-giden-evrak-yonetimi-aydinlatma-metni den ulaşabilirsiniz
KEP Adresi: turkiyeyesilaycemiyeti.genelmudurlugu@hs01.kep.tr
Hocapaşa Mah.Kennedy Cad.No:3 Sarayburnu/Fatih İSTANBUL
Telefon No: 212 527 16 83 Belge Geçer No: 212 522 84 63
e-posta:info@yesilay.org.tr internet adresi:http://www.yesilay.org.tr

Bilgi İçin: Sena Kuzgun
Unvan: Uzman
Telefon No:
Eposta: sena.kuzgun@yesilay.org.tr

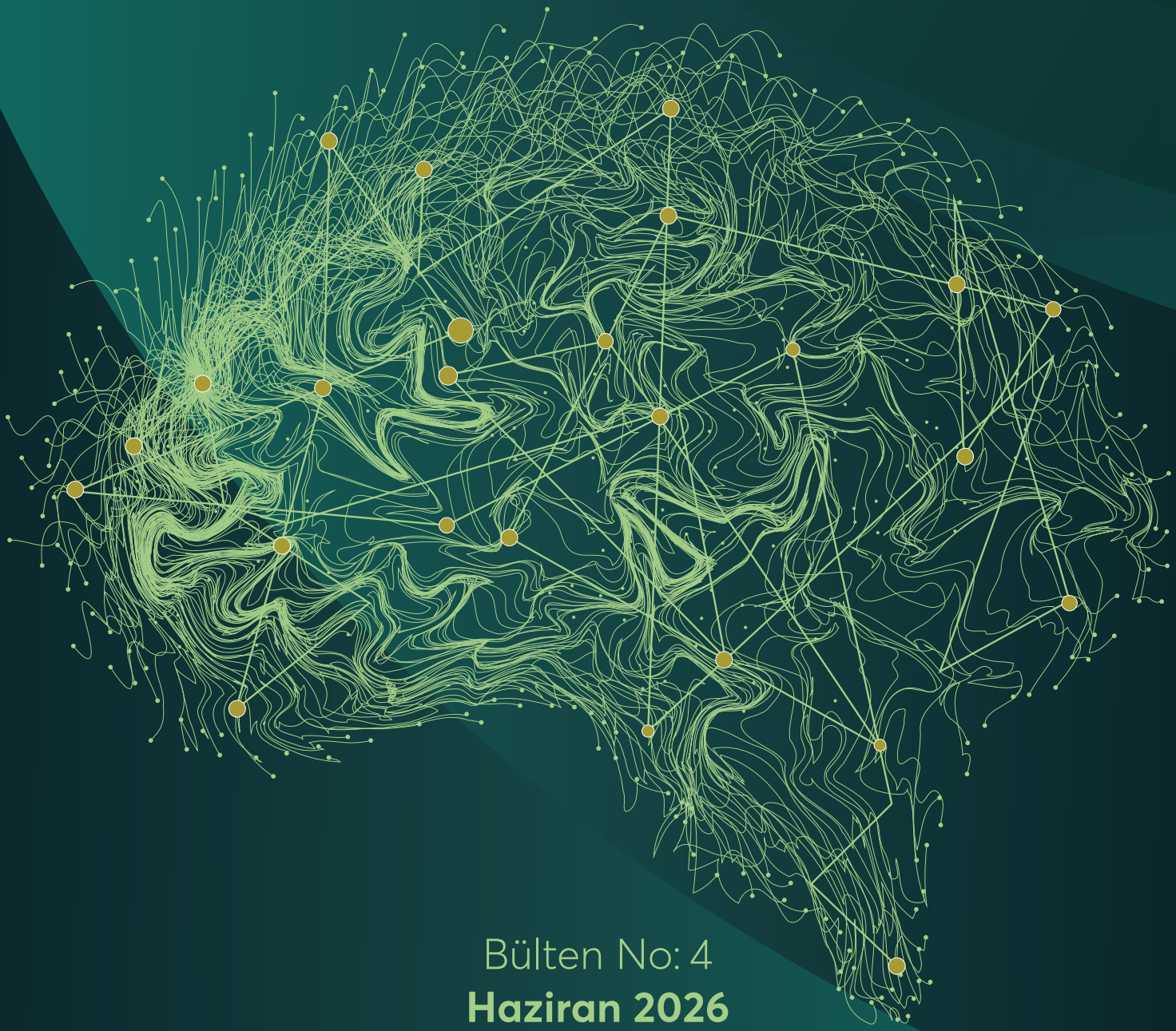
Not: 5070 Sayılı Elektronik İmza Kanunu 5.Maddesi gereği bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : D7B836E1-D3E9-45DD-88A4-0AC254E55AA0
Belge Takip Adresi: http://ebys.yesilay.org.tr/belgedogrulama
Bu yazışma ile elde edilen kişisel verileriniz hakkında aydınlatma metnine https://www.yesilay.org.tr/tr/gelen-giden-evrak-yonetimi-aydinlatma-metni den ulaşabilirsiniz
KEP Adresi: turkiyeyesilaycemiyeti.genelmudurlugu@hs01.kep.tr
Hocapaşa Mah.Kennedy Cad.No:3 Sarayburnu/Fatih İSTANBUL
Telefon No: 212 527 16 83 Belge Geçer No: 212 522 84 63
e-posta:info@yesilay.org.tr internet adresi:http://www.yesilay.org.tr

Bilgi İçin: Sena Kuzgun
Unvan: Uzman
Telefon No:
Eposta: sena.kuzgun@yesilay.org.tr

YEŞİLAY

BİLİMSEL ÇALIŞMALAR BÜLTENİ

Bülten No: 4

Haziran 2026

YEŞİLAY

Bilimsel Çalışmalar Bülteni

Hazırlayan: Bilimsel Çalışmalar Müdürlüğü
Dilara Öztekin Çetin
Duygu Kurumlu
İrem Yalçınkaya
Nesrin Özkan
Sena Kuzgun
Sümeyye Ruelens

*Bu bülten, 2024 yılından itibaren 6 ayda bir yayımlanmakta olup bağımlılıklar alanındaki bilimsel gündemi okuyucusuyla buluşturmayı ve Yeşilay yöneticileri, çalışanları ve bağımlılık alan uzmanlarına ulaşmayı hedeflemektedir.

Görüşlerinizi Önemsiyoruz:
Bültenimizi geliştirmek ve daha etkili hâle getirmek için görüş ve önerilerinizi almak istiyoruz. Bağlantıya tıklayarak ya da QR kodu okutarak geri bildirim formunu doldurabilir ve bültenin gelişimine katkı sağlayabilirsiniz: *https://forms.office.com/r/QrfG6E8Kc6*

İçindekiler

BAĞIMLILIKLARLA ASIRLIK MÜCADELE: YEŞİLAY 5

1. BAĞIMLILIKLAR ALANINDA ULUSAL VE ULUSLARARASI GÜNCEL ARAŞTIRMALAR 7

1.1. Alkol Tüketimi ile İlgili Güncel Araştırmalar 8

1.2. Tütün Ürünleri Kullanımı ile İlgili Güncel Araştırmalar 10

1.3. Madde Kullanımı ile İlgili Güncel Araştırmalar 13

1.4. Davranışsal Bağımlılıklar (Kumar, Oyun vb.) ile İlgili Güncel Araştırmalar 17

2. BİLİMSEL YAYINLAR 22

2.1. Türkiye Sosyal Medya Araştırma Raporu 2026 23

2.2. ADDICTA: The Turkish Journal on Addictions 23

2.2.1. ADDICTA: The Turkish Journal on Addictions 2026 Yılı Bahar Sayısı 24

2.2.2. ADDICTA Göç ve Bağımlılık Ek Sayısı 24

3. BİLİMSEL ETKİNLİKLER VE TOPLANTILAR 25

3.1. Düzenlenen Bilimsel Etkinlikler 26

3.1.1. Bağımlılık ve Adli Tıp Sempozyumu 26

3.1.2. Çocukluk ve Çocuk Dostu Dijital Oyunlar Çalıştayı-2 26

3.2. Bilimsel Toplantı Katılımları 27

3.2.1. VIII. Küresel Alkol Politikası Konferansı [GAPC2026] 27

3.2.2. Yeşilay Dünya Sağlık Asamblesi'ne katıldı 28

3.2.3. Yeşilay'ın 135. Bilim Kurulu Toplantısı Elazığ'da düzenlendi 28

4. LİSANSÜSTÜ TEZ ARAŞTIRMA BURSU DESTEK PROGRAMI 29

4.1. Yeşilay Lisansüstü Tez Araştırma Bursu Destek Programı 30

Bağımlılıklarla Asırlık Mücadele: Yeşilay

Bağımlılıklarla Asırlık Mücadele: YEŞİLAY

1920 yılında faaliyete başlayan Yeşilay, insan onurunu ve saygınlığını temel alan, toplumu ve gençliği ayrım gözetmeden zararlı alışkanlıklardan korumak için çalışan, millî ve ahlaki değerleri gözeterek bağımlılıklarla mücadele eden; bilimsellik ilkesi doğrultusunda önleyici ve rehabilite edici halk sağlığı ile savunuculuk çalışmaları yürüten bir sivil toplum kuruluşudur.

Yeşilay, bağımlılıkların birey ve toplum üzerindeki etkilerini azaltmayı, sağlıklı yaşamı desteklemeyi ve bağımlılıklardan uzak bir toplumun inşasına katkı sunmayı hedeflemektedir. İnsan onuruna saygıyı esas alan, ayrım gözetmeme, bağımsızlık, halk sağlığı odaklılık, bilimsellik, küresellik ve toplumsal katılım ilkeleri doğrultusunda faaliyetlerini yürütmektedir. Kuruluşundan bu yana alkol bağımlılığıyla mücadele alanında faaliyet gösteren Yeşilay'ın çalışma alanları, zaman içerisinde bağımlılık türlerinin çeşitlenmesiyle birlikte genişlemiş; tütün, madde, kumar ve teknoloji bağımlılıkları da mücadele alanlarına dâhil edilmiştir.

BİLİMSEL ÇALIŞMALAR MÜDÜRLÜĞÜ FAALİYET ALANLARI

Bilimsel Çalışmalar Müdürlüğü, bağımlılıklarla mücadelede kanıta dayalı bilgi üretimini, yaygınlaştırılmasını ve akademik kapasitenin geliştirilmesini desteklemek amacıyla aşağıdaki faaliyet alanlarında çalışmalar yürütmektedir.

1.Bilimsel Projeler: Bilimsel Çalışmalar Müdürlüğü, bağımlılık alanındaki eğilimleri ve riskleri ortaya koymak amacıyla ulusal ölçekte araştırma projeleri yürütmekte ve elde edilen bulguların politika ve uygulama süreçlerine katkı sunmasını hedeflemektedir.

•Atık Sulardan Psikoaktif Madde Analizi Projesi: İçişleri Bakanlığı desteğiyle Yeşilay koordinasyonunda yürütülen Atık Sulardan Psikoaktif Madde Analizi Projesi kapsamında Türkiye genelindeki atık su arıtma tesislerinden alınan numunelerde eroin, amfetamin, metamfetamin, MDMA, kokain, esrar, nikotin, alkol ve yeni nesil psikoaktif maddeler analiz edilerek madde kullanım eğilimleri izlenmektedir.

•15 Yaş ve Üzeri Nüfusta Sağlık Davranış Araştırması: Türkiye'de bağımlılık davranışlarının yaygınlığını ve bu davranışlara ilişkin tutumları belirlemek amacıyla yürütülmektedir. Ülke genelinde 26 ilde gerçekleştirilen hanehalkı araştırması kapsamında tütün, alkol ve uyuşturucu madde kullanımı ile dijital oyun, kumar, bahis ve problemli pornografi kullanımına ilişkin veriler toplanarak bağımlılık alanındaki eğilimler izlenmektedir.

2.Bilimsel Yayınlar: Bilimsel Çalışmalar Müdürlüğü, bağımlılık alanındaki bilimsel bilgi birikimine katkı sağlamak ve araştırma bulgularını yaygınlaştırmak amacıyla çeşitli yayın faaliyetleri yürütmektedir.

•**Addicta**: The Turkish Journal on Addictions: Yeşilay tarafından yayımlanan uluslararası hakemli akademik dergi Addicta, bağımlılık alanında farklı disiplinlerden özgün araştırmalar, deneysel ve klinik çalışmalar, politika analizleri, vaka bildirimleri ve kitap değerlendirmelerine yer vermektedir. Web of Science Emerging Sources Citation Index (ESCI), Scopus ve EBSCO başta olmak üzere çeşitli ulusal ve uluslararası veri tabanlarında indekslenen dergi, bağımlılık alanındaki bilimsel bilgi birikimine katkı sunmaktadır.

•**Bilimsel İçerik Üretimi:** Bilimsel Çalışmalar Müdürlüğü tarafından bağımlılık alanındaki güncel gelişmeleri, araştırma bulgularını ve politika önerilerini paylaşmak amacıyla bildiri özetleri, raporlar, bilgi notları, bültenler ve kitaplar hazırlanmaktadır.

•**Türkiye Bağımlılık Dizini:** Yeşilay tarafından 2014 yılında erişime açılan Türkiye Bağımlılık Dizini, bağımlılık alanında yayımlanan ulusal ve uluslararası bilimsel yayınları, tezleri ve etkinlikleri bir araya getiren elektronik bir bilgi ve kaynak platformudur.

3.Bilim Kurulu Faaliyetleri: Bağımlılık alanında farklı disiplinlerden uzman akademisyenlerin katkılarıyla Yeşilay'ın bilimsel çalışma ve etkinliklerine rehberlik etmek, bu çalışmaların bilimsel niteliğini güçlendirmek ve yeni çalışma alanlarına yönelik öneriler geliştirmek amacıyla faaliyet göstermektedir. Bilim Kurulu üyelerinin danışmanlığı ile oluşturulan **Bilimsel Çalışma Grupları** bağımlılık alanındaki güncel konulara yönelik bilimsel değerlendirmeler ve araştırmalar yürütülmektedir. Mevcut çalışma grupları; Problemli Pornografi Kullanımı, İlaçların Kötüye Kullanımı, Kumar Bağımlılığı, Steroid Kullanımı ve Bağımlılık Riskleri, Oyun Derecelendirme ve Tütün Bağımlılığı alanlarında çalışmalar yürütmektedir.

4.Bilimsel Etkinlikler: Bilimsel Çalışmalar Müdürlüğü, bağımlılık alanındaki güncel bilimsel gelişmelerin paylaşılması, araştırmacılar arasında bilgi alışverişinin teşvik edilmesi ve ulusal ve uluslararası iş birliklerinin geliştirilmesi amacıyla kongre, sempozyum, çalıştay gibi bilimsel etkinlikler düzenlemektedir.

5.Yeşilay Lisansüstü Tez Araştırma Bursu Destek Programı: Bağımlılık alanında yürütülen akademik çalışmalar desteklenmekte ve bu alandaki bilimsel bilgi birikiminin geliştirilmesine katkı sağlanmaktadır. Program kapsamında, Yeşilay'ın çalışma alanlarına yönelik tez çalışmaları yürüten yüksek lisans, doktora ve tıpta uzmanlık öğrencilerine burs desteği verilmektedir.

ÇALIŞMA ALANLARIMIZ

- Alkol Bağımlılığı
- Tütün Bağımlılığı
- Madde Bağımlılığı
- Davranışsal bağımlılıklar (kumar, oyun vb.)

1. Bağımlılıklar Alanında Ulusal ve Uluslararası Güncel Araştırmalar

1.1. ALKOL TÜKETİMİ İLE İLGİLİ GÜNCEL ARAŞTIRMALAR

Rapor 1: Türkiye Sağlık Araştırması, 2025[1]

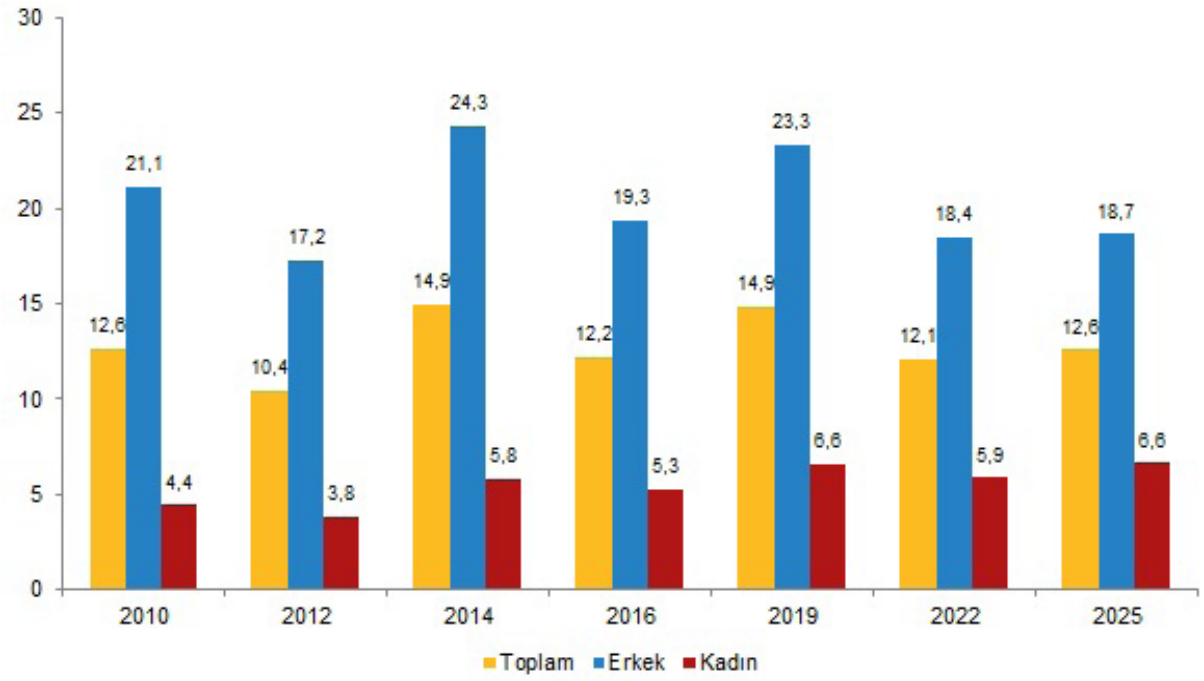
Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) yayımladığı *Türkiye Sağlık Araştırması'na* göre, son 12 ay içerisinde alkol kullandığını belirten 15 yaş ve üzeri bireylerin oranı, 2022 yılında %12,1 iken **2025 yılında %12,6'ya yükselmiştir**. Aynı dönemde, alkol kullanmayan bireylerin (hiç kullanmayanlar ile daha önce kullananların) oranı %87,9'dan %87,4'e gerilemiştir. Alkolün en yüksek kullanım oranları 25-34 yaş (%18,0) ve 35-44 yaş (%16,7) gruplarında görülmektedir. Bu yaş grupları her iki cinsiyet için de alkol kullanımının en yaygın olduğu dönem olarak öne çıkmaktadır.

2025 yılı verileri, alkol kullanımının erkeklerde kadınlara kıyasla daha yaygın olmaya devam ettiğini göstermektedir (Bk. Şekil 1). Bununla birlikte, son 15 yıllık dönemde erkeklerde kullanım oranları dalgalı bir seyir izlerken, **kadınlarda genel olarak artış eğilimi** gözlenmiştir. Buna bağlı olarak kadınların alkol kullanım oranları yıllar içerisinde erkeklerin kullanım oranlarına yaklaşmaktadır.

TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2025 verilerine göre, bireylerin **alkole başlama nedenleri** arasında ilk sırada eğlence amacı yer almaktadır. Katılımcıların %31,3'ü alkole eğlence amacıyla başladığını belirtirken, bunu %21,8 ile merak ve %19,4 ile arkadaş etkisi izlemektedir. Buna karşılık kişisel sorunlar (%5,1) ve aile sorunları (%2,0) gibi nedenler daha düşük oranlarda bildirilmiştir. Cinsiyetlere göre incelendiğinde, kadınlarda alkole başlama nedenleri arasında eğlence amacı (%46,9) belirgin şekilde öne çıkarken, erkeklerde eğlence amacı (%27,9), merak (%22,4) ve arkadaş etkisi (%20,9) birbirine yakın oranlarda görülmektedir.

Rapor 2: Dünya Sağlık İstatistikleri 2026: Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Kapsamında Sağlığın İzlenmesi[2]

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından yayımlanan *Dünya Sağlık İstatistikleri 2026* raporu, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları kapsamındaki sağlık göstergelerinin güncel durumunu değerlendirmektedir. Raporda yer alan verilere göre, kişi başına düşen toplam alkol tüketimi 2010 yılında 5,6 litre saf alkol iken 2024 yılında 4,9 litreye gerilemiş ve yaklaşık %13'lük bir azalma kaydedilmiştir. Mevcut eğilimin sürmesi halinde küresel alkol tüketiminin 2030 yılında 4,6 litreye düşeceği öngörülmektedir.

Şekil 1. Alkol Kullanan 15 Yaş ve Üzeri Bireylerin Cinsiyete Göre Dağılımı (%), 2010-2025

1 Türkiye İstatistik Kurumu, Türkiye Sağlık Araştırması, 2025, (TÜİK, 2026), yayımlanma tarihi: 2 Haziran 2026, https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/53990.

2 World Health Organization, World Health Statistics 2026: Monitoring Health for the SDGs, Sustainable Development Goals (WHO, 2026), yayımlanma tarihi: 13 Mayıs 2026, https://www.who.int/publications/i/item/9789240122482.

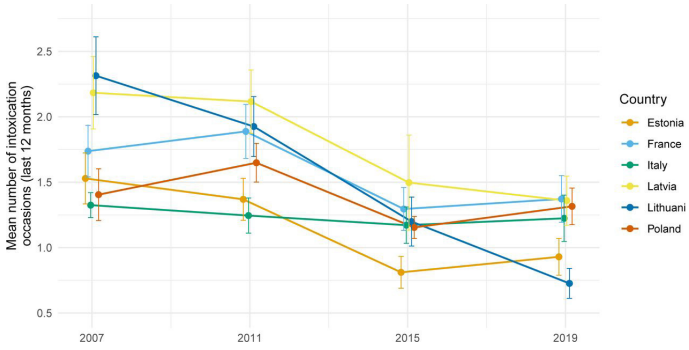
Ancak bu düzey DSÖ'nün 2030 yılı için belirlediği %20'lik azalma hedefinin bir miktar üzerinde kalmaktadır. Bölgesel farklılıklar incelendiğinde, Batı Pasifik Bölgesi'nin hedefe erken ulaştığı, Güneydoğu Asya Bölgesi'nde ise alkol tüketiminin arttığı görülmektedir. Avrupa Bölgesi ise kişi başına 8,9 litre ile küresel ortalamanın yaklaşık iki katı düzeyde alkol tüketimiyle en yüksek tüketim oranına sahip bölge olmayı sürdürmektedir. Raporda ayrıca, alkol tüketiminin erkeklerde kadınlara göre daha yaygın olduğu vurgulanmaktadır.

Makale 1: Kırsaldan Kente Göçün Sigara, Alkol ve Madde Kullanımıyla İlişkisi: Tıp Fakültesi Öğrencileri Üzerinde Kesitsel Bir Çalışma[3]

Van'da bir tıp fakültesinde öğrenim gören 760 öğrencinin katılımıyla yürütülen bu araştırma, tütün, alkol ve madde kullanımının yaygınlığını ve bu davranışlarla ilişkili risk faktörlerini incelemiştir. Bulgular, öğrencilerin %33,3'ünün sigara kullandığını, %30,5'inin yaşamlarının herhangi bir döneminde alkol kullandığını ve %4,3'ünün yasa dışı madde deneyimi olduğunu göstermiştir. Son bir yıl içinde riskli alkol kullanımı %2,0, problemli madde kullanımı ise %2,5 olarak belirlenmiştir. Araştırma, göç geçmişi ve çocukluk döneminde sık yer değiştirme deneyimlerinin alkol kullanımıyla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca son beş yıl içinde ruhsal sağlık sorunu yaşayan veya psikiyatrik tanı alan öğrencilerde alkol kullanımının ve riskli alkol kullanımının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra erkek öğrencilerde, eğitimlerinin ileri sınıflarında bulunanlarda ve öğrenci evinde yaşayanlarda tütün ve alkol kullanımının daha yaygın olduğu belirlenmiştir. Bulgular, tıp fakültesi öğrencileri arasında alkol kullanımının dikkate değer bir yaygınlığa sahip olduğunu ve alkol ile diğer bağımlılık yapıcı madde kullanımının göç deneyimleri, ruh sağlığı ve yaşam koşulları gibi çeşitli bireysel ve çevresel etkenlerle ilişkili olabileceğini göstermektedir.

Makale 2: Alkol Pazarlama Yasağı ve Ergenlerin İçki İçme Davranışları: Litvanya ve Diğer AB Ülkeleri Karşılaştırması[4]

Litvanya'da 2018 yılında yürürlüğe giren tam kapsamlı alkol pazarlama yasağının[5] ergenlerin içki davranışları üzerindeki etkisini inceleyen bu çalışma, 2007-2019 yılları arasında dört dalga halinde toplanan Avrupa Okul Anket Projesi [European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs] verilerine dayanmaktadır. 15-16 yaş grubundan toplam 84.189 ergenin verilerinin kullanıldığı araştırmada, Litvanya'daki durum Estonya, Fransa, İtalya, Letonya ve Polonya ile karşılaştırılmıştır. Bulgular, tam kapsamlı alkol pazarlama yasağının ergenler arasında riskli içme davranışlarını anlamlı biçimde azalttığını göstermektedir (Bk. Şekil 2). Buna göre, yasağın uygulanması sarhoşluk sıklığında %35'lik bir düşüşle ilişkilendirilirken, herhangi bir sarhoşluk yaşama olasılığında %32 azalma belirlenmiştir. Ayrıca son 12 aydaki alkol kullanım sıklığında %12, son 30 gündeki aşırı içki içme davranışında ise %18 oranında gerileme görülmüştür. Model tahminleri, yasağın uygulanmaması durumunda sarhoşluk düzeylerinin neredeyse iki katına çıkabileceğine işaret etmektedir. **Litvanya'nın 2007'de en yüksek sarhoşluk ortalamalarından birine sahipken 2019'da en düşük seviyeye gerilemesi**, alkol pazarlama yasağının etkili bir politika uygulaması olduğunu göstermektedir.

Şekil 2. Son 12 Ayda Ergenlerde Gözlenen Ortalama Sarhoşluk Sıklığı (Ülkeye ve Veri Toplama Yılına Göre)

3 Hüseyin Ozan Torun, Burak Akdöner, Mesut Işık, and Umut Kırlı, "Is Rural-to-Urban Migration Related to Smoking, Alcohol, and Substance Use a Cross-Sectional Study Among Medical Students," Addicta: The Turkish Journal on Addictions, 13, no Suppl. 1 (2026): 113-122, https://doi.org/10.15805/addicta.2026.488.

4 Daniela Correia, Jakob Manthey, Anastasia Månsson, et al. "Full Alcohol Marketing Ban and Adolescent Drinking Patterns: A Repeated Cross-Sectional Analysis Comparing Lithuania with Other EU Countries," BMJ Public Health, 4, (2026): e004245, https://doi.org/10.1136/bmjph-2025-004245.

5 Litvanya'da 1 Ocak 2018'de yürürlüğe giren tam kapsamlı alkol pazarlama yasağı; televizyon, radyo ve dijital medya dâhil tüm mecralardaki alkol reklamlarını kapsamakta; Litvanca basılı yayınlarda reklamları yasaklamakta, dijital ve sosyal medyada tanıtımı engellemekte ve yasağa uymayan web sitelerinin engellenmesine ve yaptırım uygulanmasına imkân tanımaktadır. Ayrıca alkol satışını teşvik eden promosyon faaliyetleri (oyunlar, yarışmalar vb.) ile sponsorlukları da yasaklamaktadır. Söz konusu düzenleme, yasal satın alma yaşının 20'ye çıkarılması ve satış saatlerinin sınırlandırılması gibi daha geniş alkol kontrol önlemlerinin bir parçası olarak uygulanmaktadır.

Makale 3: Avustralya'da Alkole Atfedilebilir Kanser Riski ve Hastalık Yükü Tahminleri[6]

Avustralya'da 225 binden fazla kişinin verileriyle yürütülen geniş ölçekli bir kohort çalışması, alkol tüketimi ile kanser riski arasında güçlü bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Yaklaşık 11 yıllık takip sürecinde elde edilen bulgulara göre, haftalık alkol tüketimindeki her 10 standart içki artışı, **alkolle ilişkili kanser riskini %19 oranında artırmaktadır**. Risk artışı özellikle karaciğer, üst sindirim sistemi, meme ve kolorektal kanserlerle ilişkili bulunmuşken, 2024 yılında Avustralya'daki tüm kanser vakalarının yaklaşık %4,6'sının alkol kullanımına atfedilebileceği hesaplanmıştır. Çalışmanın dikkat çekici bulgularından biri, alkole bağlı kanser yükünün yaklaşık yarısının (%48) haftalık 10 standart içki sınırının altındaki tüketimlerden kaynaklanmasıdır. Bu durum, kanser riskinin yalnızca yüksek düzeyde tüketimde değil, düşük düzeyde alkol tüketiminde de artabildiğine işaret etmektedir. Ayrıca, toplam alkol miktarı hesaba katıldığında, alkolün haftanın kaç gününe yayılarak içildiğinin kanser riski üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmüştür. Bu araştırma, alkol tüketiminde tamamen güvenli bir eşik bulunmadığını ve tüketimin azaltılmasının halk sağlığı açısından önemli kazanımlar sağlayabileceğini ortaya koymaktadır.

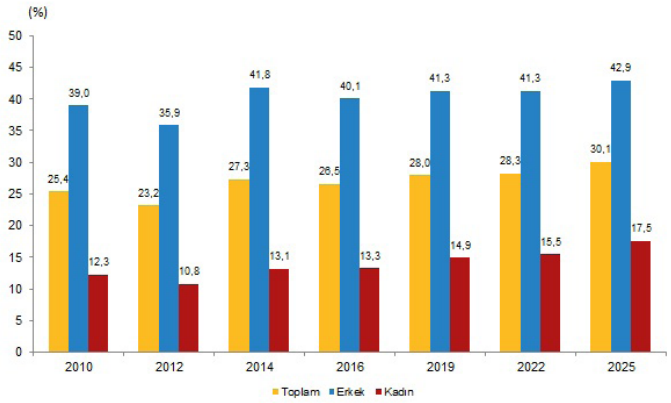
Makale 4: Alkol ve Esrar Bağımlılığında Aşerme (Craving), Beynin Karar Verme Mekanizmasını Değiştirebilir[7]

Alkol veya esrar kullanan kişilerde aşerme (craving), yalnızca maddeyi kullanma isteğini artırmakla kalmıyor, aynı zamanda bireylerin karar alma ve öğrenme süreçlerini de etkiliyor olabilir. Bu çalışmada araştırmacılar, orta ve yüksek risk düzeyinde alkol veya esrar kullanan 132 kişiye ödül kazanma temelli bir karar verme görevi uygulamış ve katılımcıların anlık aşerme düzeylerini takip etmiştir. Bulgular, aşermenin alkol ve esrar kullanıcılarında farklı biçimlerde işlediğini göstermektedir. Alkol kullanıcılarında aşerme arttıkça bireyler alkolle ilişkili ödüllerden daha hızlı öğrenirken, esrar kullanıcılarında ise aşerme düzeyinin yükselmesi öğrenme sürecini yavaşlatmıştır. Ayrıca bireylerin maddeye ilişkin beklentilerinin ve karşılaştıkları ödüllerin de aşermeyi artırdığı görülmüştür. Araştırmacılar, aşermenin pasif bir istek hissi olmadığını, bağımlılığın sürmesine katkıda bulunan ve karar verme süreçlerini doğrudan şekillendiren bir etken olduğunu belirtmektedir. Çalışma, gelecekte bağımlılık riskinin değerlendirilmesi ve tedavi yaklaşımlarının geliştirilmesinde karar verme ve aşerme süreçlerini birlikte ele alan yeni yöntemlerin geliştirilebileceğine işaret etmektedir.

1.2. TÜTÜN ÜRÜNLERİ KULLANIMI İLE İLGİLİ GÜNCEL ARAŞTIRMALAR

Rapor 1: Türkiye Sağlık Araştırması, 2025[8]

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) yayımladığı *Türkiye Sağlık Araştırması'na* göre, her gün tütün mamulü kullandığını belirten 15 yaş ve üzeri bireylerin oranı **2025 yılında %30,1'e yükselerek son 15 yılın en yüksek seviyesine erişmiştir.** Tütün mamulü kullanmayan bireylerin (bırakanlar ve hiç kullanmayanlar) oranı 2025 yılında %66,8'e gerilemiştir. Günlük tütün mamulü kullanım oranları en yaygın olarak 35-44 yaş (%39,9), 25-34 yaş (%36,7) ve 45-54 yaş (%36,0) gruplarında görülmektedir. Veriler, günlük tütün mamulü kullanımının özellikle çalışma çağındaki yetişkin nüfusta yaygın olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, 15-24 yaş (%20,6) ve 65-74 yaş (%18,2) gruplarında da yaklaşık her beş kişiden biri günlük olarak tütün mamulü kullanmaktadır.

Şekil 3. Her Gün Tütün Mamülü Kullanan 15 Yaş ve Üzeri Bireylerin Cinsiyete Göre Dağılımı (%) 2010-2025

6 Peter Sarich, Karen Canfell, Sam Egger, et al., "Alcohol-attributable Cancer Risk and Burden Estimates for Australia's Updated Alcohol Consumption Guidelines," British Journal of Cancer (2026): 1-14, https://doi.org/10.1038/s41416-026-03403-3

7 Kaustubh R. Kulkarni, Laura A. Berner, Shawn A. Rhoads, et al., "A Computational Mechanism Linking Momentary Craving and Decision-Making in Alcohol Drinkers and Cannabis Users," Nature mental health, 4 (2026): 551-565, https://doi.org/10.1038/s44220-026-00593-w.

8 Türkiye İstatistik Kurumu, Türkiye Sağlık Araştırması, 2025, (TÜİK, 2026), yayımlanma tarihi: 2 Haziran 2026, https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/53990.

2025 yılı verilerine göre, her gün tütün mamulü kullandığını belirtenlerin oranı erkeklerde %42,9 iken kadınlarda %17,5 olarak ölçülmüştür. Başka bir ifadeyle, erkeklerde günlük tütün kullanımı kadınlara kıyasla **yaklaşık 2,5 kat daha yüksektir**. Tütün kullanımı erkeklerde daha yaygın olsa da kadınların kullanım oranları zaman içinde artmış ve cinsiyetler arasındaki fark geçmiş yıllara kıyasla azalmıştır (Bk. Şekil 3).

TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2025 verilerine göre, bireylerin **tütün mamulü kullanmaya başlama nedenleri** arasında ilk sırada arkadaş etkisi (%32,0) yer almaktadır. Arkadaş etkisini sırasıyla merak (%23,9) ve özenti (%22,5) takip etmektedir. Buna karşılık kişisel sorunlar (%6,7), aile sorunları (%4,7) ve eğlence amacı (%3,5) gibi nedenler daha düşük oranlarda görülmektedir. Cinsiyetlere göre kullanım oranları incelendiğinde hem kadınlarda hem de erkeklerde en yaygın başlama nedenlerinin arkadaş etkisi, merak ve özenti olduğu görülmektedir. Ancak aile sorunları (K: %8,1; E: %3,3) ve kişisel sorunlar (K: %9,8; E: %5,5) nedeniyle tütün kullanımına başladığını belirtenlerin oranı kadınlarda erkeklere kıyasla daha yüksektir.

Rapor 2: Dünya Sağlık İstatistikleri 2026: Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Kapsamında Sağlığın İzlenmesi[9]

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından yayımlanan ***Dünya Sağlık İstatistikleri 2026*** raporu, sağlık göstergelerinin güncel durumunu ve sağlık risk faktörlerindeki eğilimleri değerlendirmektedir. Raporda yer alan verilere göre, 15 yaş ve üzeri nüfusta mevcut tütün kullanımı yaygınlığı 2010 yılında %26,2 iken 2024 yılında %19,5'e gerilemiş, 2025 yılında ise %19,2'ye düşeceği öngörülmüştür. Bu düşüş, 2010 yılına göre %27'lik bir azalmaya karşılık gelmekte, ancak küresel ölçekte belirlenen %30'luk azalma hedefinin bir miktar gerisinde kalmaktadır. Tütün kullanımı tüm bölgelerde erkeklerde kadınlara göre daha yaygın olmakla birlikte, kadınlarda kullanım oranlarının daha hızlı azaldığı görülmektedir. Bununla birlikte Avrupa Bölgesi, kadınlarda tütün kullanımının en yüksek olduğu bölge olmaya devam etmektedir. 2024 yılında kadınlarda tütün kullanım yaygınlığı %17,4 ile küresel ortalamanın (%6,6) yaklaşık üç katına ulaşmıştır. Bulgular, tütün kullanımının azaltılmasında önemli ilerlemeler kaydedilmesine rağmen bu davranışın küresel halk sağlığı açısından önemli bir risk faktörü olmaya devam ettiğini göstermektedir.

Şekil 4. Dünya Sağlık İstatistikleri 2026 Raporu Kapak Görseli

Makale 1: Ergenlerde E-Sigara Kullanımı, Üçüncü El Sigara Dumanına Yönelik Farkındalık ve Fiziksel Aktivite Motivasyonu[10]

Mersin'de 657 lise öğrencisiyle yürütülen araştırma, fiziksel aktivite motivasyonu ile tütün ürünlerine yönelik farkındalık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bulgular, öğrencilerin %21,5'inin sigara, %19,6'sının e-sigara, %19,9'unun alkol ve %31,8'inin nargile kullandığını göstermiştir. Sigara kullanmayan ve düzenli egzersiz yapan öğrencilerin fiziksel aktiviteye katılım motivasyonlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırma, fiziksel aktiviteye katılım motivasyonu yüksek olan öğrencilerin üçüncü el sigara dumanına ilişkin farkındalıklarının da daha yüksek olduğunu, ayrıca ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça bu farkındalığın yükseldiğini göstermiştir. Araştırmada dikkat çeken bir diğer bulgu ise öğrencilerin e-sigaraya ilişkin algılarıdır: Katılımcıların %58,4'ü e-sigaranın bağımlılık yapıcı olduğunu düşünürken, yaklaşık üçte biri e-sigaranın sigarayı bırakmaya yardımcı olduğuna ve geleneksel sigaradan daha az zararlı olduğuna inanmaktadır. Bu araştırma, gençlerin tütün ürünlerine ilişkin bilgi ve algılarının geliştirilmesi ile fiziksel aktivitenin teşvik edilmesinin koruyucu sağlık davranışlarını destekleyebileceğini göstermektedir.

9 World Health Organization, World Health Statistics 2026: Monitoring Health for the SDGs, Sustainable Development Goals (WHO, 2026), yayımlanma tarihi: 13 Mayıs 2026, https://www.who.int/publications/i/item/9789240122482.

10 Betül Sarı and Yasemin Salkın, "E-cigarette Use, Thirdhand Smoke Awareness, and Motivation to Participate in Physical Activity in Adolescents," Addicta: The Turkish Journal on Addictions, 13, no 1 (2026): 17-28, https://doi.org/10.15805/addicta.2025.25398.

Makale 2: Elektronik Sigara Kullanan, Sigara Kullanan ve Sigara Kullanmayan Bireylerin Serum C Vitamini Düzeyleri[11]

Amerika Birleşik Devletleri'nde gerçekleştirilen ve Ulusal Sağlık ve Beslenme İnceleme Anketi'nin [National Health and Nutrition Examination Survey (NHANES)] 2017-2018 verilerine dayanan bir çalışmada, e-sigara kullanımının kandaki C vitamini düzeyleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmada katılımcılar; sadece e-sigara kullananlar, halihazırda sigara kullananlar ve sigara içmeyenler olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Katılımcılardan alınan kan örneklerinde serum C vitamini düzeyleri yüksek performanslı sıvı kromatografisi yöntemiyle analiz edilmiştir. Bulgular, e-sigara kullananların ortalama C vitamini düzeylerinin (37,01 µmol/L), halihazırda sigara kullananlara (39,02 µmol/L) benzer şekilde düşük olduğunu; sigara içmeyenlerde ise bu değerin daha yüksek olduğunu (55,03 µmol/L) göstermiştir. Ayrıca **e-sigara kullanıcılarının yaklaşık %65'inde, sigara içenlerin ise %66'sında C vitamini yetersizliği tespit edilirken, sigara içmeyenlerde bu oran %42,6'da kalmıştır.** Araştırmacılar, e-sigara aerosollerinde bulunan serbest radikallerin oksidatif strese yol açarak C vitamini depolarını tüketebileceğini ve bu nedenle e-sigara kullanımının da geleneksel sigara kullanımına benzer sağlık riskleri taşıyabileceğini vurgulamaktadır.

Makale 3: Elektronik Sigarayı Bırakmaya Çalışan Ergenlerin Karşılaştıkları Güçlükler[12]

Kanada'da 6.808 lise öğrencisiyle yürütülen bu çalışma, elektronik sigarayı bırakmaya çalışan ergenlerin karşılaştıkları güçlükleri ve bu güçlüklerin bırakma başarısıyla ilişkisini incelemiştir. Bulgular, **ergenlerin %57'sinin bırakma sürecinde en az bir çeşit güçlük yaşadığını**, %47'sinin ise birden fazla güçlük bildirdiğini göstermektedir. En yaygın güçlük sebepleri nikotin bağımlısı olduğunu hissetme (%44), ruh halini kontrol edememe kaygısı (%37) ve bırakmayı başaramama korkusudur (%30). Kız öğrenciler, erkeklere kıyasla e-sigarayı bırakma sürecinde daha fazla güçlük yaşadıklarını belirtmiş; özellikle kilo alma endişesini bırakmayı zorlaştıran önemli bir faktör olarak bildirmişlerdir. Yaşı daha büyük olan ergenler, maddi yoksunluk yaşayanlar ve e-sigara ile birlikte diğer nikotin ürünlerini kullananlar da bırakma sürecinde daha fazla zorluk yaşamaktadır. Ayrıca, karşılaşılan güçlüklerin sayısı arttıkça son 30 günde e-sigara kullanmamış olma olasılığı belirgin şekilde azalmaktadır. Özellikle **"nasıl bırakacağını bilememe", "başarısız olma korkusu" ve "bağımlı hissetme" gibi faktörler**, bırakma başarısını en güçlü şekilde azaltan etkenler olarak öne çıkmıştır. Araştırma, ergenlerin e-sigarayı bırakma sürecinde çeşitli güçlüklerle karşılaştığını ve bırakmaya yönelik müdahalelerin yaş, cinsiyet ve kullanım özellikleri dikkate alınarak uygulanması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Makale 4: Çocukluk Dönemi Boyunca Ebeveyn Sigara Kullanımı ile Ergenlerde Sigara ve E-Sigara Kullanımı Arasındaki İlişki: Ergen Tutumlarının Aracı Rolü[13]

Amerika Birleşik Devletleri'nde 230 çocuk ve anneleriyle yürütülen bu boylamsal araştırma, ebeveyn sigara kullanımının çocukluktan ergenliğe uzanan etkilerini incelemiştir. Çocuklar okul öncesi dönemden ergenlik yıllarına kadar takip edilmiş, 14-18 yaşları arasında yıllık telefon görüşmeleriyle veri toplanmıştır. Anneler, hamilelik dönemi ile çocukların okul öncesi ve ilkokul yıllarındaki kendi sigara kullanımlarını ve eşlerinin sigara kullanımını bildirmiş; bu bilgiler kullanılarak anne ve baba için kümülatif sigara kullanımı endeksleri oluşturulmuştur. Araştırmada ayrıca ergenlerin sigara ve e-sigara kullanımına yönelik tutumları ile son bir yıldaki kullanım davranışları değerlendirilmiştir. Bulgular, **özellikle babanın sigara kullanımının** ergenlerin sigara ve e-sigaraya yönelik daha olumlu tutumlar geliştirmesiyle ilişkili olduğunu, bu tutumların da hem sigara hem de e-sigara kullanımını anlamlı biçimde artırdığını göstermiştir. Buna karşılık, annenin sigara kullanımının ergenlerin tutumları veya kullanım davranışları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Ayrıca, çocukluk döneminde babanın sigara kullanımına maruz kalma süresi arttıkça ergenlerin nikotin ürünü kullanma riskinin de yükseldiği saptanmıştır. Ebeveyn sigara kullanımının etkilerinin ergenin cinsiyetine göre farklılaşmadığı belirlenirken, araştırma babaların sigara kullanımının çocuklarda nikotin kullanımına ilişkin normatif algıları ve olumlu tutumları şekillendirerek hem geleneksel sigara hem de e-sigara kullanım riskini artırdığını ortaya koymaktadır.

11 Wenxue Lin, Zachary T. Bitzer, Li Zhang, et al. "Serum Vitamin C Levels in Users of Electronic Cigarettes, Cigarette Smokers and Nonsmokers," Nicotine & Tobacco Research 28, no. 6 (2026): 836–840, https://doi.org/10.1093/ntr/ntaf244.

12 Natalia Poliakova, Rosalie Bouchard, Slim Haddad, et al., "Barriers to Vape (E-cigarette) Cessation Encountered by Adolescents Who Attempted to Quit," Addictive Behaviors, 180 (2026): 1-8, https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2026.108707

13 W. Alex Mason, Ni Ketut Wilmayani, Irina Patwardhan, et al., "Associations of Parental Smoking Throughout Childhood with Adolescent Smoking and Vaping: Mediation via Adolescent Substance Use Attitudes," Drug and Alcohol Dependence, 283, (2026): 113132, https://doi.org/10.1016/j.drugalcdep.2026.113132.

1.3. MADDE KULLANIMI İLE İLGİLİ GÜNCEL ARAŞTIRMALAR

Rapor 1: Avrupa Uyuşturucu Raporu 2026: Eğilimler ve Gelişmeler[14]

Şekil 5. Avrupa Uyuşturucu Raporu 2026 Görseli

Avrupa Uyuşturucu Raporu 2026: Eğilimler ve Gelişmeler, Avrupa Birliği Uyuşturucu Ajansı'nın (EUDA) Avrupa'daki uyuşturucu kullanımına ilişkin güncel değerlendirmelerini sunmaktadır. AB üyesi ülkeler, Türkiye ve Norveç'ten sağlanan veriler temelinde hazırlanan rapor; esrar, kokain, amfetamin ve metamfetamin gibi uyarıcı maddeler, MDMA, ketamin, opioidler ve yeni psikoaktif maddelere ilişkin kullanım eğilimlerini, bu maddelere bağlı zararları, uyuşturucu arzındaki gelişmeleri ve müdahale hizmetlerini ele almaktadır. Raporda öne çıkan gelişmeler ve eğilimler aşağıda özetlenmektedir:

Avrupa'da yasa dışı maddelere erişim yüksek düzeyde seyretmektedir. Piyasada yüksek saflık ve etki gücüne sahip maddelerin yanı sıra sağlık riskleri yeterince bilinmeyen yeni psikoaktif maddelerin sayısı da artmaktadır.

Yeni psikoaktif maddeler ve sahte ilaçlar sağlık risklerini artırmaktadır. Sentetik kannabinoidlerin elektronik sigara sıvılarında görülmesi, yeni psikoaktif maddelerin opioid veya uyarıcı madde olarak satılması ve sentetik bileşiklerle karıştırılmış esrar ürünleri, kullanıcıların farkında olmadan yüksek riskli maddelere maruz kalmasına neden olabilmektedir.

Uyuşturucu piyasaları gençleri daha fazla hedef almaktadır. Özellikle dezavantajlı koşullarda yaşayan gençlerin uyuşturucu ticareti ve buna bağlı şiddet olaylarına dâhil edilme riski artmaktadır.

Değişen uyuşturucu sorunları, **kanıta dayalı önleme çalışmalarının** önemini artırmaktadır. Önleme programlarına ve bu alandaki kapasite geliştirme çalışmalarına yapılacak yatırımların, uyuşturucu kullanımına bağlı zararların azaltılmasında kritik rol oynadığı belirtilmektedir.

Esrar, Avrupa'da en yaygın kullanılan yasa dışı madde olmayı sürdürmektedir. Son bir yılda yetişkinlerin %8,7'sinin (yaklaşık 25 milyon kişi) esrar kullandığı tahmin edilmektedir. Esrar, bağımlılık tedavisine başvuranların yaklaşık üçte birinin temel başvuru nedenini oluşturmaktadır.

Kokain, Avrupa'da esrardan sonra en yaygın kullanılan yasa dışı madde olmaya devam etmektedir. Son bir yılda yaklaşık 2,5 milyon genç yetişkinin (%2,5) kokain kullandığı tahmin edilmektedir. Kokain, 2024 yılında uyuşturucuya bağlı ölümlerin %27'si ile ilişkilendirilirken, kokain kullanımına bağlı tedavi başvuruları 2018-2024 döneminde %39 artmıştır.

Amfetamin en yaygın kullanılan sentetik uyarıcı olmaya devam ederken, metamfetamin ve sentetik katinonların kullanımının arttığı görülmektedir. **Sentetik katinonlara** bağlı tedavi başvuruları 2018-2024 döneminde yaklaşık beş kat artmış, Avrupa'da yeni katinon türleri tespit edilmeye devam etmiştir.

Metamfetamin kullanımı Avrupa'da yaygınlaşmaktadır. Tedavi verilerine göre metamfetamin nedeniyle tedaviye başvuran kişilerin %92'si Çekya, Almanya, Slovakya ve **Türkiye'de** bulunmaktadır. Ayrıca metamfetamin, Çekya, Slovakya ve Türkiye'de ilk kez tedaviye başvuranların %30'undan fazlasında temel başvuru nedeni olarak bildirilmektedir.

Avrupa'da son bir yılda yaklaşık 2,4 milyon genç yetişkinin **MDMA kullandığı** tahmin edilmektedir. Atık su analizleri şehirlerin %62'sinde MDMA düzeylerinde azalma olduğunu gösterse de yüksek saflıkta ve yüksek dozlu ürünlerin varlığı zehirlenme riskini sürdürmektedir. Raporda, **Türkiye'nin** MDMA'nın uyuşturucu kaynaklı ölümlerde yüksek oranda tespit edildiği ülkeler arasında yer aldığı belirtilmektedir.

Opioidler: Eroin hâlen en yaygın kullanılan yasa dışı opioid olmakla birlikte, yeni sentetik opioidler ve opioid içerikli ilaçlar daha fazla kullanılmaktadır. Opioidler, 2024 yılında Avrupa Birliği'nde ölümcül aşırı doz vakalarının yaklaşık %70'inde tespit edilmiştir.

14 European Union Drugs Agency, European Drug Report 2026: Trends and Developments, (EUDA, 2026), yayımlanma tarihi: 9 Haziran 2026, https://www.euda.europa.eu/publications/european-drug-report/2026_en.

2025 yılında Avrupa Erken Uyarı Sistemi'ne 50 yeni madde bildirilmiş, izlenen toplam **yeni psikoaktif madde** sayısı 1.050'ye ulaşmıştır.

Ketamin nedeniyle tedaviye başvuran kişi sayısı 2019-2024 döneminde dört kattan fazla artarak 413'ten 1.796'ya yükselmiştir. Atık su analizleri de 2025 yılında izlenen şehirlerin çoğunda ketamin düzeylerinin arttığını göstermektedir. Raporda, ketamin kullanımının mesane hasarı gibi ciddi sağlık sorunlarıyla ilişkilendirildiği belirtilmektedir.

Rapora göre sentetik kannabinoidlerle ilişkili **ölüm sayısı Türkiye'de** 2022 yılında 8 iken 2023'te 61'e, 2024'te ise 202'ye yükselmiştir. Ön veriler, 2025 yılında da bu artışın devam ettiğine işaret etmektedir.

Rapor 2: Atık Su Analizi ve Uyuşturucu Maddeler – Avrupa'da Çok Şehirli Bir Çalışma[15]

EUDA tarafından her yıl yayımlanan *Atık Su Analizi ve Uyuşturucu Maddeler – Avrupa'da Çok Şehirli Bir Çalışma* raporunda, 25 ülkedeki (AB ülkeleri, Norveç ve Türkiye) 115 Avrupa şehrinin atık su analizlerinin sonuçları duyurulmaktadır. Proje kapsamında, tüm ülke laboratuvarlarında standart protokoller ile kalite kontrol prosedürleri uygulanmakta ve şehirler arası veriler doğrudan karşılaştırılabilmektedir. İçişleri Bakanlığı'nın kararı ile Türkiye'den yalnızca İstanbul ve Ankara'nın verileri EUDA'ya gönderilmektedir.

Projenin 2026 raporunda açıklandığı üzere, Mart-Mayıs 2025 döneminde bir hafta boyunca atık su arıtma tesislerinin hizmet verdiği bölgelerden günlük atık su numuneleri toplanmıştır. Toplam 72 milyon kişiyi temsil eden atık su numunelerinde beş uyarıcı maddeye (amfetamin, kokain, metamfetamin, MDMA ve ketamin) ve ayrıca esrara ilişkin kalıntılar analiz edilmiştir.

Araştırmanın 2025 yılı verilerine göre, **MDMA düzeyleri belirgin şekilde azalırken ketamin ve kokain düzeylerinin önemli ölçüde yükseldiği** belirtilmiştir. Araştırmada öne çıkan eğilimlere aşağıda yer verilmiştir:

MDMA: MDMA kullanımı Avrupa'da en yüksek düzeyde Belçika, İspanya, Hollanda ve Slovenya'daki şehirlerde görülmüş, araştırmaya katılan şehirlerin neredeyse tamamında MDMA tespit edilmiştir. Ancak son yıllarda gözlenen dalgalanmaların ardından 2024-2025 döneminde MDMA düzeylerinde belirgin bir düşüş yaşanmış ve Avrupa şehirlerindeki toplam yük yaklaşık %16 azalmıştır. Azalma eğilimi özellikle Almanya, Avusturya ve Slovenya'daki şehirlerde belirgin olup, COVID-19 nedeniyle gece hayatının kısıtlandığı 2020 yılında gözlenen düşüşten daha büyüktür.

Ketamin: Ketamin kullanımı Avrupa'da artış eğilimindedir. Avrupa şehirlerinde tespit edilen ketamin yükü 2024-2025 döneminde genel olarak %41 artmıştır. En yüksek düzeyler Belçika, Almanya ve Hollanda'daki şehirlerde tespit edilirken, bazı şehirlerde ketamin kalıntısına hiç rastlanmamıştır. Ayrıca şehirlerin yaklaşık yarısında hafta sonu ölçülen ketamin düzeylerinin hafta içi günlere göre daha yüksek olması, kullanımın büyük ölçüde eğlence amaçlı ortamlarda gerçekleştiğine işaret etmektedir.

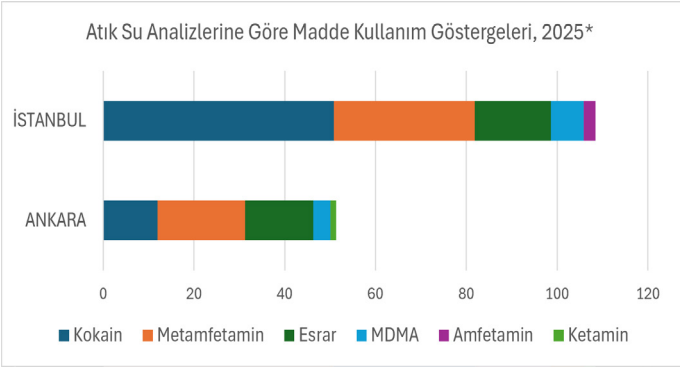
Kokain: Kokain kullanımı Avrupa'da en yüksek düzeyde Batı ve Güney Avrupa şehirlerinde, özellikle Belçika, Hollanda ve İspanya'da görülmüştür. Kokain kullanımında 2016 yılından itibaren devam eden artış eğilimi 2025 yılında da devam etmiş; 2024-2025 döneminde Avrupa şehirlerinde tespit edilen kokain yükü genel olarak %22 artmıştır.

Amfetamin ve Metamfetamin: Avrupa'da *amfetamin* kullanımı metamfetamine kıyasla çok daha yaygındır. Amfetamin düzeyleri özellikle Kuzey ve Orta Avrupa'daki şehirlerde yüksek, Türkiye, İtalya ve Kıbrıs gibi Güney Avrupa ülkelerinde daha düşüktür. *Metamfetamin* kullanımı tarihsel olarak Çekya ve Slovakya'da yoğunlaşmış olsa da son yıllarda Almanya, Norveç, Türkiye, İspanya ve Hollanda gibi ülkelerde de görülmeye başlamıştır. Genel olarak 2024-2025 döneminde her iki madde kullanımında büyük değişiklikler gözlenmemiştir; ancak 2021'den bu yana geçmişte düşük kullanım düzeylerine sahip bazı ülkelerde gözlenen artışlar, kullanımın coğrafi olarak daha geniş bir alana yayıldığına işaret etmektedir.

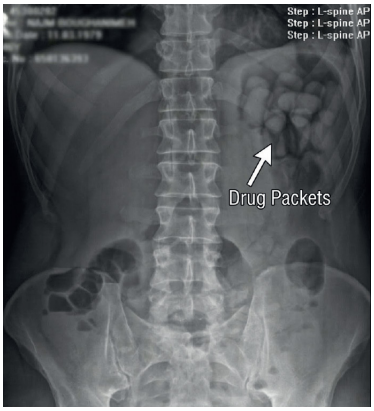
Esrar: Esrar, Avrupa'da en yaygın kullanılan yasa dışı madde olup son bir yıl içinde yaklaşık 24 milyon yetişkin tarafından kullanılmıştır. Ancak kullanım yaygınlığı ve eğilimleri ülkeler arasında önemli farklılıklar göstermektedir. 2025 yılında Avrupa'daki tüm şehirlerde esrar tespit edilmiş; en yüksek düzeyler ise özellikle Hollanda, Almanya ve Slovenya'daki şehirlerde görülmüştür.

EUDA ile Türkiye'den yalnızca İstanbul ve Ankara illerinin verileri paylaşılmaktadır. *Atık Su Analizi ve Uyuşturucu Maddeler – Avrupa'da Çok Şehirli Bir Çalışma* raporuna göre İstanbul ve Ankara illerinin 2025 yılı günlük madde kullanım ortalamaları (mg/gün/1000 kişi) Şekil 6'da gösterilmiştir.

15 European Union Drugs Agency, Wastewater Analysis and Drugs – A European Multi-City Study, (EUDA, 2026), son güncellenme tarihi: 18 Mart 2026, https://www.euda.europa.eu/publications/pods/waste-water-analysis_en.

Şekil 6. EUDA Atık Su Analizi ve Uyuşturucu Maddeler Raporu'nda paylaşılan İstanbul ve Ankara illerinin Madde Kullanım Göstergeleri, 2025

Şekil 7. Direkt Grafide (AP Görünüm) Görülen Uyuşturucu Madde Paketleri

Makale 1: Sınırlar ve Uyuşturucu Maddeler Arasında: Türkiye'nin Van İlindeki Mültecilerde Vücut İçi Uyuşturucu Taşıma Vakaları[16]

Van'da bir eğitim ve araştırma hastanesinin acil servis kayıtlarının incelendiği bu araştırma, vücut içinde uyuşturucu madde taşıyan 13 vakayı değerlendirmiştir (Bk. Şekil 7). Bulgular, vakaların büyük çoğunluğunun (%84,6) mülteci veya düzensiz göçmenlerden oluştuğunu ve tüm vakaların kolluk kuvvetleri tarafından hastaneye getirildiğini göstermiştir. Türkiye'nin geleneksel olarak afyon türevlerinin taşındığı Balkan Rotası üzerinde yer almasına karşın, **vakalarda en sık tespit edilen maddenin metamfetamin (%69,2)** olması dikkat çekmektedir. Hastaların yarısından fazlası başvuru sırasında herhangi bir belirti göstermemiş, bu durum vücut içi uyuşturucu taşımacılığının klinik olarak fark edilmesini güçleştirmiştir. Araştırmada bilgisayarlı tomografinin paketlerin tespitinde yüksek doğruluk sağladığı belirlenirken, bazı vakalarda paketleri düşürmemek amacıyla dışkılama ve idrar yapmaktan kaçınılmasının önemli bir klinik ipucu olduğu belirtilmiştir. Çalışma süresince herhangi bir zehirlenme veya ölüm vakası görülmemiş olsa da araştırmacılar, tespit edilen vaka sayısının bölgede var olan sorunun yalnızca görünen kısmını yansıtabileceğine dikkat çekmektedir.

Makale 2: Bağımlılıkta Pozitif Duygu Düzenleme: İyileşme Araştırmalarında Yeni Bir Alan[17]

2026 yılında yayımlanan kapsamlı bir derleme çalışması, bağımlılığın pozitif duyguları deneyimleme, sürdürme ve düzenleme kapasitesindeki bozulmalarla yakından ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Klinik çalışmalar, nörogörüntüleme bulguları ve nörobiyolojik araştırmaları sentezleyen derleme; opioid, nikotin, esrar, kokain ve metamfetamin kullanımının beynin ödül sistemi üzerinde değişikliklere yol açarak bireylerin doğal ödüllerden haz alma kapasitesini azalttığını göstermektedir. Çalışmaya göre bağımlılığı olan bireylerde günlük yaşamda keyif veren sosyal ilişkiler, yemek, doğa veya pozitif deneyimler gibi doğal ödüllere verilen duygusal ve nörolojik tepkiler zayıflamakta; buna karşın maddeyle ilişkili uyaranlar daha güçlü bir çekicilik kazanmaktadır. Bu durumun anhedoni, aşerme ve kompulsif madde kullanımını beslediği belirtilmektedir. Derleme ayrıca, bağımlılığı olan bireylerin pozitif deneyimlere bilinçli biçimde odaklanma ve bu deneyimlerden haz alma becerisinde de güçlük yaşadığını vurgulamaktadır. Özellikle farkındalık temelli ve pozitif duygu düzenleme odaklı müdahalelerin doğal ödüllere duyarlılığı yeniden güçlendirebildiği, pozitif duygulanımı artırabildiği ve böylece aşerme ile madde kullanımını azaltabildiğine ilişkin bulgular sunulmaktadır. Çalışma, bağımlılık tedavisinde **yalnızca negatif duyguları azaltmaya değil, aynı zamanda pozitif duygusal deneyimleri yeniden inşa etmeye** odaklanan yaklaşımların önemli bir müdahale alanı olabileceğine dikkat çekmektedir.

16 Mehmet Tatlı and Mehmet Necmeddin Sutaşır, "Between Borders and Substances: Body Packer Cases Among Refugees in Van, Türkiye," Addicta: The Turkish Journal on Addictions, 13, no Suppl. 1 (2026): 96-101, https://doi.org/10.15805/addicta.2026.489.

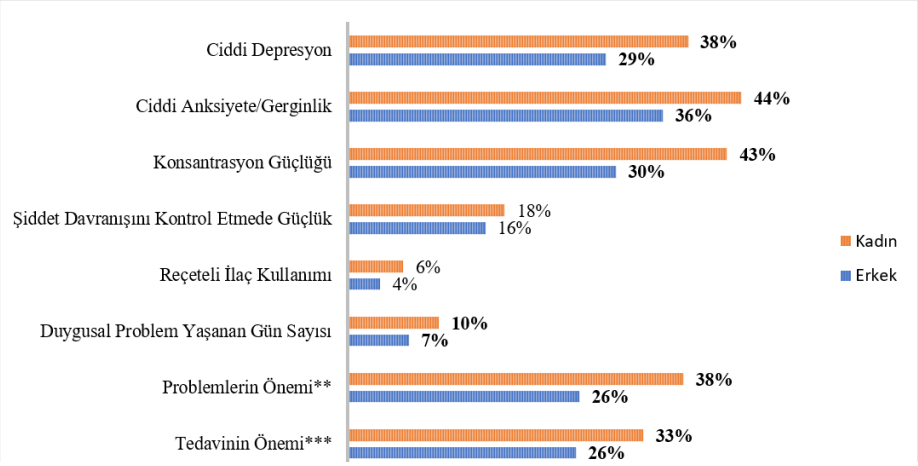
17 Eric L. Garland, "Positive Emotion Regulation in Addiction: A New Frontier for Recovery Science," Current Addiction Reports, 13, no. 32 (2026), https://doi.org/10.1007/s40429-026-00741-3

Makale 3: Maneviyat ve Zararlı ya da Riskli Alkol ve Diğer Maddelerin Kullanımı: Boylamsal Çalışmaların Meta-Analizi[18]

21. yüzyılda yayımlanan 55 boylamsal çalışmayı ve toplam 540 binden fazla katılımcıyı kapsayan bir meta-analiz çalışması, maneviyatın alkol ve diğer madde kullanım riskine karşı koruyucu bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Çalışmada; alkol, tütün, esrar ve diğer yasa dışı maddeler açısından maneviyat ile madde kullanımı arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bulgular, dini topluluklara katılım, dua ve meditasyon pratikleri, maneviyatın ve inançların bir yaşam rehberi olarak görülmesi gibi genel manevi uygulamaların **madde kullanım riskini ortalama %13 oranında azalttığını**, düzenli dini katılım gösteren bireylerde ise bu oranın %18'e ulaştığını göstermektedir. Ayrıca araştırma; alkol, tütün ve esrar gibi çeşitli maddeler genelinde bu koruyucu etkinin tutarlı olduğunu vurgulamaktadır. Çalışmada, maneviyatın koruyucu etkisinin; güçlü sosyal destek ağları, madde kullanmama yönündeki sosyal normlar, yaşamda anlam ve amaç duygusu ile öz-kontrol ve stres yönetimi becerilerinin güçlenmesi gibi faktörler aracılığıyla ortaya çıktığı belirtilmektedir. Çalışma, bağımlılıkla mücadelede önleme ve tedavi süreçlerine maneviyat uygulamalarının da dâhil edilmesinin önemine dikkat çekmektedir.

Makale 4: Metamfetamin Kullanım Bozukluğu ve Tedavisinde Psikolojik Sıkıntının Etkisi ve Cinsiyet Farklılıkları[19]

Metamfetamin kullanım bozukluğu olan bireylerde psikolojik sıkıntının tedavi sonuçları üzerindeki etkisini inceleyen bir araştırma, ruh sağlığı problemlerinin özellikle kadınlarda tedavi başarısını önemli ölçüde olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır. ABD'de tedavi arayışındaki 866 yetişkinin verilerinin analiz edildiği çalışmada, katılımcıların yaklaşık %40'ında psikolojik sıkıntı tespit edilmiş; bu oranın kadınlarda (%46,7) erkeklere (%35,9) kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların son 30 gün içerisindeki psikolojik sıkıntı belirtilerinin cinsiyete göre dağılımı Şekil 8'de gösterilmektedir. Araştırmanın bulgularına göre, depresyon, anksiyete ve gerginlik gibi psikolojik sıkıntılar yaşayan kadınların metamfetamin kullanımını azaltma olasılığı daha düşüktür. Erkeklerde ise psikolojik sıkıntının tedavi sonuçları üzerinde anlamlı bir etkisi saptanmamıştır. Araştırmada, kadınlarda psikolojik sıkıntının tedavi sürecini daha güçlü biçimde etkilemesinin; kadınların metamfetamin kullanımına daha erken yaşta başlayıp bağımlılığı daha hızlı geliştirmesi (teleskop etkisi), daha yoğun depresyon ve anksiyete belirtileri yaşaması, sosyal damgalamaya daha fazla maruz kalması ve çocuk bakım sorumluluğu gibi etkenlerle ilişkili olabileceği belirtilmektedir. Bulgular, metamfetamin bağımlılığı tedavisinde ruh sağlığı problemlerini de hedefleyen cinsiyete duyarlı müdahale programlarının özellikle kadınlar açısından kritik öneme sahip olduğuna işaret etmektedir.

Şekil 8. Son 30 Gün İçinde Cinsiyete Göre Psikolojik Sıkıntı Belirtilerinin Dağılımı

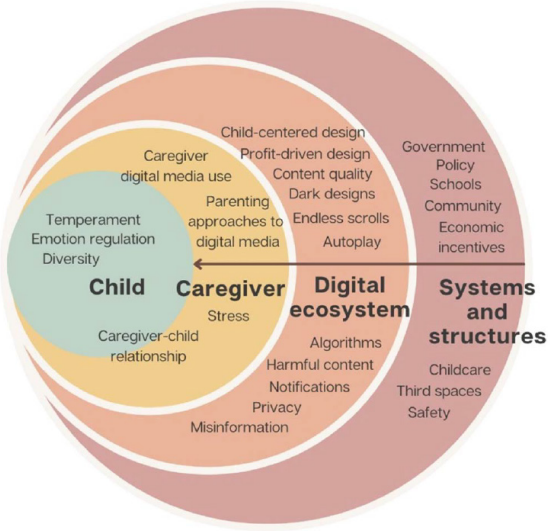
18 Howard K. Koh, Donald E. Frederick, Tracy A. Balboni, Samantha M. O'Reilly, John F. Kelly, Keith Humphreys, Michael Botticelli, Maya B. Mathur, Constantine S. Psimopoulos, Katelyn N. G. Long, and Tyler J. VanderWeele, "Spirituality and Harmful or Hazardous Alcohol and Other Drug Use: A Meta-Analysis of Longitudinal Studies," JAMA Psychiatry, 83, no. 4 (2026): 363-378, https://doi.org/10.1001/jamapsychiatry.2025.4816.

19 Masoumeh Amin-Esmaeili, Himani Byregowda, Ryoko Susukida, Ramin Mojtabai, and Rosa M. Crum, "Gender Differences in the Impact of Psychological Distress on Methamphetamine Use Disorder Outcomes and Treatment Effect," Addiction, 121, no. 6 (2026): 1483-1494, https://doi.org/10.1111/add.70315

1.4. DAVRANIŞSAL BAĞIMLILIKLAR (KUMAR, OYUN VB.) İLE İLGİLİ GÜNCEL ARAŞTIRMALAR

Rapor 1: AAP'den Çocuklar ve Dijital Medya İçin Yeni Çerçeve: "Ekran Süresi"nden "Dijital Ekosistem"e[20]

Amerikan Pediatri Akademisi (AAP), 2026 yılında yayımladığı *Dijital Ekosistemler, Çocuklar ve Ergenler* başlıklı teknik ve politika raporlarında, çocukların dijital medya kullanımına ilişkin yaklaşımını güncellemiştir. Raporlarda, internet, sosyal medya, video oyunları, algoritmalar, yapay zekâ uygulamaları ve mobil cihazları kapsayan "dijital ekosistem" kavramı merkeze alınmakta; çocukların dijital deneyimlerinin yalnızca bireysel tercihler veya ekran süresiyle açıklanamayacağı vurgulanmaktadır. AAP'nin yaklaşımının temelini Bronfenbrenner'in sosyoekolojik modeli oluşturmaktadır (Bk. Şekil 9). Bu modele göre çocukların gelişimi ve dijital medya deneyimleri; bireysel özellikler, ebeveyn ve bakım verenlerle ilişkiler, dijital platformların tasarımı ve daha geniş toplumsal sistemlerin etkileşimi sonucunda şekillenmektedir. Rapora göre çocukların dijital medya kullanımını anlamak ve olası riskleri azaltmak için bu düzeylerin tamamının birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

Şekil 9. Çocukların Dijital Medya Deneyimlerini Şekillendiren Faktörlere İlişkin Sosyoekolojik Model

Teknik raporda değerlendirilen güncel araştırmalar, dijital medya kullanımının etkilerinin kullanım süresinden çok içeriğin niteliği, kullanım amacı ve kullanım bağlamına göre değiştiğini göstermektedir. Özellikle okul öncesi dönemde yüksek kaliteli eğitsel içeriklerin ve ebeveyn eşliğinde gerçekleştirilen ortak medya kullanımının dil gelişimi ve öğrenme üzerinde olumlu etkiler sağlayabildiği belirtilmektedir. Buna karşılık, uzun süreli ve eğitsel olmayan dijital medya kullanımının dil gelişimi, bilişsel beceriler, sosyal-duygusal gelişim, akademik başarı ve uyku ile ilişkili olumsuz sonuçlarla bağlantılı olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca dijital medya kullanımının çocukların fiziksel aktivite düzeyini azaltabildiği, dikkat süreçlerini etkileyebildiği ve özellikle erken ergenlik döneminde ruh sağlığı açısından bazı risklerle ilişkili olabileceği vurgulanmaktadır.

AAP'nin öne çıkardığı bir diğer konu ise dijital platformların tasarımıdır. Raporda, sonsuz kaydırma (endless scroll), otomatik oynatma (autoplay), bildirim sistemleri ve algoritmik öneriler gibi kullanıcı etkileşimini artırmaya yönelik tasarımların çocukların çevrimiçi ortamda daha uzun süre kalmasına yol açtığı belirtilmektedir. Ayrıca algoritmaların çocuk ve ergenleri zararlı içeriklere maruz bırakabileceği; yeme bozukluğu içerikleri, kendine zarar verme davranışları, alkol, tütün, kumar ve diğer riskli davranışlara ilişkin içeriklerin bazı kullanıcı gruplarına daha fazla önerilebildiği ifade edilmektedir. Bu nedenle dijital ortamların yalnızca kullanıcı tercihlerini yansıtan tarafsız araçlar olmadığı, çocukların davranışlarını ve deneyimlerini şekillendiren aktif sistemler olarak değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Raporda, çocukların dijital dünyada karşılaştıkları risklerin azaltılması için sorumluluğun sadece ailelere yüklenmemesi gerektiği belirtilmekte; aileler, sağlık profesyonelleri, teknoloji şirketleri ve politika yapıcılara yönelik çeşitli öneriler sunulmaktadır. Öne çıkan öneriler şunlardır:

- **Çocuklar, ergenler ve aileler için:** Çocukların yaşına ve gelişim düzeyine uygun içeriklerin tercih edilmesi, dijital deneyimlerin ebeveynlerle açık bir şekilde konuşulması ve ortak medya kullanımının teşvik edilmesi önerilmektedir. Ailelerin dijital medya kullanımına ilişkin sınırları birlikte belirlemeleri ve çevrimdışı sosyal, fiziksel ve yaratıcı etkinliklere de düzenli olarak yer vermeleri tavsiye edilmektedir.

20 Tiffany Munzer, Libby Matile Milkovich, Sheri Madigan, et al., "Digital Ecosystems, Children, and Adolescents: Technical Report," Pediatrics, 157, no 2 (2026): e2025075321, https://doi.org/10.1542/peds.2025-075321; Tiffany Munzer, Joanna Parga-Belinkie, Libby Matile Milkovich, et al., "Digital Ecosystems, Children, and Adolescents: Policy Statement," Pediatrics, 157, no 2 (2026): e2025075320, https://doi.org/10.1542/peds.2025-075320.

Sağlık profesyonelleri için: Çocukların dijital medya kullanımının rutin sağlık değerlendirmelerinin bir parçası olarak ele alınması, problemli medya kullanımı ve çevrimiçi risklerin değerlendirilmesi, ailelere çocukların gelişimsel özelliklerini dikkate alan rehberlik sunulması önerilmektedir.

• **Teknoloji şirketleri için:** Çocukların gelişimsel ihtiyaçlarını gözeten "çocuk odaklı tasarım" ilkelerinin benimsenmesi, gizlilik ve güvenliğin varsayılan ayar olarak sunulması, algoritmaların zararlı içerikleri öne çıkarmasının önlenmesi ve kullanım süresini artırmaya yönelik tasarım özelliklerinin sınırlandırılması önerilmektedir.

• **Politika yapıcılar için:** Çocukları çevrimiçi zararlı içeriklerden koruyacak düzenlemelerin güçlendirilmesi, teknoloji şirketlerinin çocukların güvenliği ve mahremiyeti konusunda hesap verebilirliğinin artırılması ve çocukların gelişimsel ihtiyaçlarını merkeze alan dijital ortamların teşvik edilmesi tavsiye edilmektedir.

Sonuç olarak AAP, çocuklar ve dijital medya tartışmasının "günde kaç saat ekran kullanılmalı?" sorusunun ötesine taşınması gerektiğini savunmaktadır.Rapora göre çocukların dijital deneyimlerini anlamak için kullanım süresinin yanı sıra içeriğin niteliğine, aile ilişkilerine, platform tasarımlarına ve çocukların içinde bulunduğu sosyal çevreye birlikte bakmak gerekmektedir. Bu yaklaşım, çocukların sağlıklı gelişimini destekleyen daha güvenli ve sorumlu dijital ekosistemlerin oluşturulmasını hedeflemektedir.

Rapor 2: ADDICT: Dijital Tüketici Teknolojilerinde Bağımlılık Yapıcı Tasarımlar[21]

Avusturya'nın çalışanları temsil eden kurumu Viyana İşçi ve Çalışanlar Odası [AK Wien] ile İleri Araştırmalar Enstitüsü [Institute for Advanced Studies-IHS] iş birliğinde *ADDICT: Dijital Tüketici Teknolojilerinde Bağımlılık Yapıcı Tasarımlar* adlı araştırma raporu yayımlanmıştır. Rapor, dijital platformlarda bağımlılık benzeri kullanım alışkanlıklarının gelişmesinde platform şirketlerinin iş modelleri ve tasarım tercihlerinin rolünü incelemekte ve bağımlılık benzeri kullanıcı davranışlarını bir halk sağlığı sorunu olarak değerlendirmektedir. Bu kapsamda yürütülen araştırmada, bağımlılık yapıcı tasarım özelliklerine ilişkin riskler sistematik olarak sınıflandırılmış ve kamu otoritelerinin bu uygulamaları değerlendirmesine yardımcı olacak bir risk sınıflandırma çerçevesi geliştirilmiştir. Araştırmacılar, **1998-2025 yılları** arasında yayımlanan **270 çalışmayı** sistematik olarak değerlendirerek dijital platformlarda kullanıcıların dikkatini ve platformda geçirdiği süreyi artırmaya yönelik tasarım unsurlarını sınıflandırmıştır. Bu amaçla geliştirilen üç seviyeli risk taksonomisinde tasarım unsurları; ***platformların kullandığı genel stratejiler*** (ör. kişiselleştirme veya sosyal etkileşimi teşvik etme), ***bu stratejileri hayata geçiren somut tasarım özellikleri*** (ör. sonsuz kaydırma, otomatik oynatma, bildirimler) ve ***bu özelliklerin platformlardaki uygulama örnekleri*** olmak üzere üç seviyede değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, sosyal medya platformlarında bağımlılık riskini artırabilecek **dokuz temel tasarım stratejisi** ve bunlarla ilişkili **29 tasarım özelliği** belirlenmiştir (Bk. Tablo 1).

Araştırmada, dijital platformların bağımlılık potansiyelinin tekil tasarım özelliklerinden ziyade bu özelliklerin etkileşimiyle ortaya çıkan kullanım deneyiminden kaynaklandığı vurgulanmaktadır. Raporda ayrıca, dijital platformların sürekli değişen yapısı nedeniyle bağımlılık yapıcı tasarım özelliklerinin düzenli olarak izlenmesi ve geliştirilen risk sınıflandırma çerçevesinin güncellenmesi gerektiği belirtilmektedir. Bulgular, dijital platformların kullanıcı etkileşimini artırmaya yönelik tasarım tercihlerinin tüketicinin korunması ve halk sağlığı açısından daha fazla dikkate alınması gerektiğine işaret etmektedir.

Makale 1: Türkiye'deki Göçmen Ergenlerde Problemli Dijital Kullanım: PISA 2022 Verileri Üzerinden Risk ve Koruyucu Faktörlerin Analizi[22]

PISA 2022 Türkiye verilerindeki 7.137 göçmen ergenin bilgilerinin kullanıldığı bu araştırma, problemli dijital kullanımla ilişkili risk ve koruyucu faktörleri incelemiştir. Bulgular, erkek öğrencilerin ve 10-12. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin problemli dijital kullanım düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermiştir. Zorbalığa maruz kalma, okulda kendini güvensiz hissetme ve hafta sonlarında yoğun dijital medya kullanımı problemli dijital kullanım riskini artıran faktörler olarak öne çıkarken; öğretmen ve aile desteği ile güçlü duygusal kontrol becerilerinin koruyucu bir rol oynadığı belirlenmiştir. Araştırmada, hafta sonu dijital kullanım yoğunluğu problemli dijital kullanımın en güçlü belirleyicisi olarak saptanırken, duygusal kontrol bu riski azaltan en güçlü etken olarak öne çıkmıştır. Bulgular, göçmen ergenlerin dijital medya kullanımının yalnızca ekran başında geçirilen süreyle değil, okul ortamı, akran ilişkileri ve sahip oldukları sosyal destek kaynaklarıyla da yakından ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

21 Laura Wiesböck, Nuoyi Wang, Pauline Reitzer, et al., ADDICT: Addictive Design in Digital Consumer Technologies (Institute for Advanced Studies & AK Wien, 2026), erişim tarihi: 19 Haziran 2026, https://irihs.ihs.ac.at/id/eprint/7369/.

22 Evren Morgül, "Problematic Digital Use Among Migrant Adolescents in Türkiye: A PISA 2022 Analysis of Risk and Protective Factors," Addicta: The Turkish Journal on Addictions, 13, no Suppl. 1 (2026): 78-86, https://doi.org/10.15805/addicta.2026.484.

Tablo 1. Bağımlılık Yapıcı Tasarım Stratejileri ve Bunlara Karşılık Gelen Özellikler

Tasarım Stratejisi	Tasarım Özellikleri	Açıklama
Zorlayıcı Yönlendirme (Forced Action)	• Zorunlu kayıt • Otomatik oynatma • Yönlendirici bildirim ve uyarılar • Platformdan çıkışı zorlaştıran unsurlar	Kullanıcının seçeneklerini sınırlandırarak onu örtük biçimde platformun çıkarlarına uygun davranışlara yönlendiren; böylece dikkatin platform üzerinde sürdürülmesini ve alışkanlık haline gelen kullanımı teşvik eden tasarım stratejisidir. **Örnek:** Instagram'da hesap silme yerine hesabın geçici olarak devre dışı bırakılmasının öncelikli seçenek olarak sunulması (platformdan çıkışı zorlaştıran unsur)
Sürekli Erişilebilirlik (Permanent Usability)	• Platformlar arası kesintisiz erişim • Bağlamın korunması (Context recovery)	Kullanıcıların platforma ve içeriklerine sürekli bağlı kalmasını teşvik eden; içeriklere gerçek zamanlı ve kesintisiz erişim sağlarken daha önce görüntülenen içeriklere kolayca geri dönülmesine olanak tanıyan tasarım stratejisidir. **Örnek:** TikTok ve Instagram'da kullanıcıların hesaplarını diğer platform hesaplarıyla ilişkilendirmelerinin teşvik edilmesi
Kumarlaştırma (Gamblification)	• Sürekli yenilenen içerik döngüleri • Sonsuz kaydırma • Tamamlanma göstergeleri	Kumar unsurlarından esinlenen, kullanıcının dikkatini ve merakını canlı tutan; tatmin edici sonuçları öngörülemeyen zamanlarda ve farklı biçimlerde sunan belirsizlik döngüleri aracılığıyla kullanıcıların ödül beklentisiyle platformla tekrar etkileşime girmesini teşvik eden tasarım stratejisidir. **Örnek:** TikTok ve Instagram'da içerik akışının sonuna ulaşılamaması ve kullanıcıya sürekli yeni içerik sunulması
Kendini Sunma ve Görünürlük (Self-Expression)	• İçerik üretimine yönelik teşvikler • Çevrim içi görünürlük	Kullanıcıları içerik üretmeye, çevrimiçi profillerini şekillendirmeye ve başkalarının gözündeki görünürlüklerini ve popülerliklerini artırmaya teşvik eden tasarım stratejisidir. **Örnek:** TikTok ve Instagram'da video kayıt araçları, filtreler, müzik kütüphaneleri ve yapay zekâ desteği gibi içerik üretimini kolaylaştıran araçların sunulması
Tasarlanmış Sosyal Bağlantı (Engineered Social Connection)	• Sosyal bağlantı araçları • Sosyal ağ oluşturma • Gerçek zamanlı sohbetler • Etiketler • Sosyal etkileşim • Beğeni, takipçi ve görüntülenme göstergeleri • Sosyal izleme	Kullanıcıların sosyal bağlantı kurma ve aidiyet ihtiyaçlarına hitap eden; sosyal etkileşim ve karşılıklılık ihtiyacını sosyal onay arayışına dönüştürerek sürekli kullanıcı etkileşimini teşvik eden, kullanıcıları platformda tutan ve platforma bağlı hale getirebilen tasarım stratejisidir. **Örnek:** TikTok ve Instagram'da kişi listesi eşitlemenin ve arkadaş davet etmenin teşvik edilmesi
(Aşırı) Kişiselleştirme [(Hyper) Personalisation]	• Botlar • Öneri sistemleri	Kullanıcıların geçmiş verilerini analiz ederek kişiselleştirilmiş etkileşimler ve içerikler sunan; tahmine dayalı algoritmalar aracılığıyla kullanıcıları şirketin çıkarlarına hizmet eden kararlara yönlendiren tasarım stratejisidir. **Örnek:** TikTok ve Instagram'da algoritmik öneriler aracılığıyla takip edilmeyen hesaplardan içeriklerin kullanıcı akışında gösterilmesi
Zamansal Yapılandırma (Temporal Structuring)	• Canlı yayınlar • Zamana bağlı bilgiler • Zamana bağlı eylemler • Gerçek zamanlı güncellemeler • Özel erişim	Kullanıcıları etkileşime yönlendirmek amacıyla yapay aciliyet, kıtlık ve güncellik hissi yaratan zaman odaklı ipuçları ve stratejilerden yararlanan; belirli bir zamanda harekete geçme veya yanıt verme baskısı oluşturan tasarım stratejisidir. **Örnek:** TikTok ve Instagram'da süreli içeriklerin (24 saatlik hikâyeler, 1-10 saniyelik snap'ler vb.) sunulması

Oyunlaştırma (Gamification)	• Ödüller • Seri devamlılığı göstergeleri (streaks) • Dijital evcil hayvanlar	Kullanıcılarda derin odaklanma ve kendini etkinliğe kaptırma durumu yaratmayı amaçlayan; oyun temelli unsurlar aracılığıyla etkileşimi, rekabeti ve sosyal karşılaştırmayı artırırken eğlence ve keyif vaat eden tasarım stratejisidir. **Örnek:** TikTok'ta dijital evcil hayvanların olumsuz etkilenmemesi için kullanıcıların belirli görevleri tamamlamaya teşvik edilmesi
İçerik Üreticisi Ekonomisi (Influencer)	• Gelir Elde Etme (Monetisation)	İçerik üreticilerini platformun dikkat ekonomisine dayalı ve kâr odaklı işleyişine dâhil eden; onları etkileşim odaklı içerikler üretmeye teşvik ederken hem içerik üreticilerinde hem de takipçilerinde platforma bağlılığı güçlendiren tasarım stratejisidir. **Örnek:** TikTok ve Instagram'da içerik üreticilerinin markalarla ücretli iş birlikleri kurmasını destekleyen araç ve programların sunulması

Makale 2: Tedavi Arayan Bireylerde Kumar Oynama Bozukluğunun Sosyodemografik ve Klinik Özelliklerinin Cinsiyete Dayalı Karşılaştırmalı İncelemesi: Türkiye'den Ulusal Bir Örneklem[23]

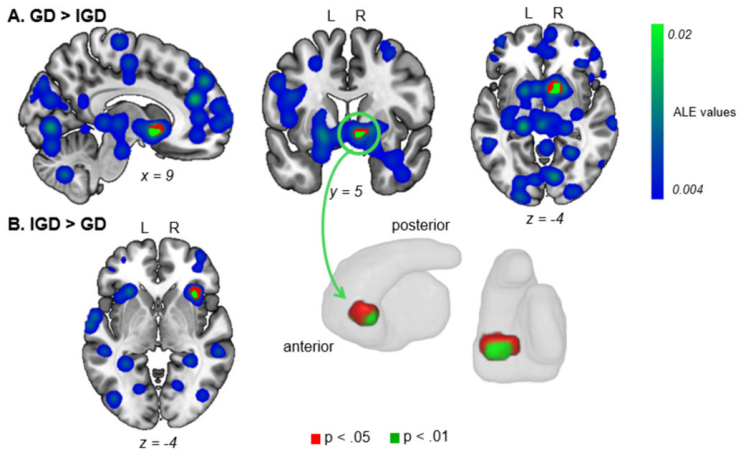
Bu çalışma, 2021-2024 yılları arasında **Türkiye ve KKTC'deki 105 Yeşilay Danışmanlık Merkezine (YEDAM)** başvuran kumar oynama bozukluğu tanılı 12.505 bireyin verilerine dayanmaktadır. Araştırmada, kriterleri karşılayan 330 kadın danışanın tamamı ile yaş, medeni durum ve eğitim düzeyi açısından eşleştirilen 990 erkek danışan karşılaştırılmıştır. Bulgular, tedavi arayan kadınların oranının 2021'de %1,5'ten 2024'te %3,4'e yükseldiğini göstermektedir. Kadınlar kumara erkeklerden daha geç yaşta başlamakla birlikte bağımlılık geliştirme ve tedavi arayışına geçme sürecinde daha hızlı ilerlemekte, bu durum **"teleskop etkisi"** ile açıklanmaktadır. Kadınların büyük çoğunluğu çevrim içi casino oyunlarını tercih ederken (%81,2), erkeklerde çevrim içi spor bahisleri öne çıkmaktadır (%45,4). Ayrıca kadınlarda depresyon, anksiyete, travma sonrası stres bozukluğu riski ve dürtüsellik düzeyleri daha yüksek; intihar düşüncesi ve kendine zarar verme öyküsü daha yaygındır. Buna karşın çok değişkenli analizler, kumar oynama bozukluğunun şiddetini doğrudan cinsiyetin değil, finansal güçlükler, depresyon düzeyi ve kumar oynama sıklığının belirlediğini göstermiştir. Araştırma, özellikle kadınlarda artan kumar bağımlılığı riskine dikkat çekerek, travma ve duygusal sorunları da ele alan cinsiyete duyarlı önleme ve tedavi yaklaşımlarının geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Makale 3: İnternet Oyun Bozukluğu ve Kumar Bozukluğunda Beyin Aktivasyon Örüntüleri: Bir fMRI Meta-Analizi[24]

İnternet oyun bozukluğu ile kumar oynama bozukluğunun nörobiyolojik benzerlik ve farklılıklarını inceleyen bir meta-analiz çalışmasında, 2001-2025 tarihleri arasında yayımlanan fMRI çalışmaları değerlendirilmiştir. Meta-analize toplam 12 kumar oynama bozukluğu çalışması ve 10 internet oyun bozukluğu çalışması dahil edilmiş ve çalışmalar Aktivasyon Olasılık Tahmini [Activation Likelihood Estimation (ALE)] yöntemiyle analiz edilmiştir. Go/No-go (tepki durdurma), Stroop (çatışma izleme), ödül beklentisi ve karar verme görevleri gibi bilişsel kontrol süreçlerini ölçen deney düzenekleri incelenmiştir. Bulgulara göre, **internet oyun bozukluğu ile kumar oynama bozukluğu arasında ortak bir beyin aktivasyon örüntüsü bulunmadığı görülmüştür** (Bk. Şekil 10). Kumar oynama bozukluğu olan bireylerde ödül değerlendirmesiyle ilişkili bölgelerde daha yüksek aktivasyon saptanırken, internet oyun bozukluğu olan bireylerde bilişsel kontrol, duygusal düzenleme ve içsel farkındalık süreçleriyle ilişkili bölgelerde daha fazla aktivasyon görülmüştür. Araştırmacılar, kumar bağımlılığının daha çok dışsal ödüllerle (örneğin para kazanma) ilişkili olduğunu; oyun bağımlılığının ise rekabet, beceri gelişimi ve sosyal bağlılık gibi içsel motivasyonlarla bağlantılı farklı bir nörobilişsel profile sahip olduğunu belirtmektedir.

23 Yasin Kavla, Süleyman Agah Demirgül, Tuğba Bozdemir, Dilara Demircan, Büşra Yamanel-Özsoy, Hasan Durmuş, Eren Murat Dinçer, Gökhan Umut, Zsolt Demetrovics, Marc N. Potenza, and Mehmet Dinç, "A Comparative Analysis of Sociodemographic and Clinical Characteristics of Gambling Disorder by Sex Among Treatment-Seeking Individuals: A National Sample from Türkiye," Journal of Behavioral Addictions, (2026): 1-14, https://doi.org/10.1556/2006.2026.00083.

24 José M. Ortega, Beatriz Regodón, Marisol Roncero, et al., "Neural Correlates of Internet Gaming Disorder and Gambling Disorder: An fMRI Meta-Analysis," Addictive Behaviors 178 (2026): 108655, https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2026.108655.

Şekil 10. Davranışsal Bağımlılıklar Arasındaki Temel Farklılıklar

A) İnternet Oyun Oynama Bozukluğuna (IGD) kıyasla Kumar Oynama Bozukluğunda (GD) daha fazla aktivite gösteren başlıca beyin bölgelerinin çok düzlemli görüntüleri. (B) Kumar Oynama Bozukluğuna (GD) kıyasla İnternet Oyun Oynama Bozukluğunda (IGD) daha fazla aktivite gösteren başlıca beyin bölgelerinin aksiyal görünümü.

Makale 4: Anlamsız Bir Yaşam, Anlamlı Bir Telefon: Ergenlerde Yaşamın Anlamı, Problemli Cep Telefonu Kullanımı ve Üstbilişler Arasındaki Boylamsal İlişkiler[25]

Ergenlerde yaşamın anlamı ile problemli cep telefonu kullanımı arasındaki ilişkiyi inceleyen boylamsal bir araştırma, yaşamında daha güçlü bir anlam ve amaç duygusuna sahip olan gençlerin problemli telefon kullanımına daha az yöneldiğini ortaya koymaktadır. Çin'de 831 ergenle yürütülen ve altı aylık takip verilerine dayanan çalışmada, yaşamda anlam ve amaç duygusunun zayıf olmasının gençlerde telefonu bir kaçış veya duygu düzenleme aracı olarak görme eğilimini artırdığı; buna karşılık yoğun ve kontrolsüz telefon kullanımının da ergenlerin gerçek yaşamdan haz, amaç ve değer elde etme kapasitesini zayıflattığı belirlenmiştir. Araştırma ayrıca, cep telefonu kullanımına ilişkin "telefon kullanırsam rahatlarım" ya da "telefon kullanımımı kontrol edemiyorum" gibi işlevsiz üstbilişsel inanışların problemli kullanımı beslediğini, problemli kullanımın da bu düşünce kalıplarını zamanla daha da güçlendirdiğini göstermektedir. Bulgular, özellikle olumsuz üstbilişsel inanışların problemli telefon kullanımının sürdürülmesinde daha güçlü bir rol oynadığına işaret etmektedir. Çalışma, ergenlerde dijital bağımlılığı önlemeye yönelik müdahalelerde yaşam amacı, psikolojik dayanıklılık ve sağlıklı bilişsel süreçleri güçlendirmeye odaklanılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Makale 5: Ergenlerde Dijital Medya Kullanım Profilleri ve Tıkınırcasına Yeme Belirtileri: Kişi Merkezli Boylamsal Bir Analiz[26]

ABD'de 10.465 ergenin (10-13 yaş) verileriyle yürütülen bu boylamsal çalışma, dijital medya kullanımı ile tıkınırcasına yeme belirtileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada ergenlerin %44,5'i "yüksek ekran kullanımı", %55,5'i ise "düşük ekran kullanımı" grubunda sınıflandırılmıştır. Bulgular, yüksek ekran kullanımına sahip ergenlerde tıkınırcasına yeme davranışları, bu davranışlara eşlik eden sıkıntı ve tekrarlayan tıkınırcasına yeme belirtilerinin daha yaygın olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, sosyal medya bağımlılığı riski, ekran kullanım süresinden daha güçlü ve tutarlı bir risk göstergesi olarak öne çıkmıştır. Özellikle **yüksek riskli sosyal medya kullanıcılarında tıkınırcasına yeme belirtilerini gösterme olasılığı, sosyal medya kullanmayan akranlarına kıyasla yaklaşık 2 ila 4 kat daha yüksek bulunmuştur.**

Çalışma ayrıca aile içi çatışmanın tıkınırcasına yeme belirtileriyle en güçlü ilişkili faktörlerden biri olduğunu, olumlu okul ortamının ise koruyucu bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Araştırmacılar, ergenlerde yeme davranışlarıyla ilişkili riskleri değerlendirirken yalnızca ekran süresine değil, sosyal medya kullanımının bağımlılık benzeri özelliklerine de odaklanılması gerektiğini vurgulamaktadır.

25 Shuming Tong, Yu Liu, Wan Zhao, et al., "A Meaningless Life, a Meaningful Phone: Longitudinal Associations among Meaning in Life, Problematic Mobile Phone Use, and Metacognitions in Adolescents," Addictive Behaviors 180 (2026): 108734, https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2026.108734.

26 Taylor Brown, Vanessa Tanti, Natasha Wilson, et al., "Digital Engagement Profiles and Binge Eating Symptoms in Adolescents: A Person-Centred, Longitudinal Analysis," Comprehensive Psychiatry, 147 (2026): 152694, https://doi.org/10.1016/j.comppsych.2026.152694.

2. Bilimsel Yayınlar

2.1. TÜRKİYE SOSYAL MEDYA ARAŞTIRMA RAPORU 2026

Şekil 11. Türkiye Sosyal Medya Araştırma Raporu

Yeşilay Akademi Direktörlüğü tarafından yayımlanan ve Akademi Raporları Serisinin ikincisi olan **Türkiye Sosyal Medya Araştırma Raporu**, sosyal medyanın bireysel ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini bağımlılıklar perspektifinden ele almak; problemli sosyal medya kullanımı, bağımlılık yapıcı içeriklere maruziyet ile önleme ve müdahale yaklaşımlarına ilişkin mevcut literatüre katkı sağlamak ve bu alandaki güncel araştırma bulgularını ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Sosyal medya, iletişim, bilgiye erişim ve sosyalleşme açısından önemli fırsatlar sunarken, özellikle çocuklar ve gençler açısından aşırı kullanım, siber zorbalık, ruh sağlığı problemleri ve bağımlılık yapıcı madde ve davranış içeriklerine maruz kalma gibi çeşitli riskleri de beraberinde getirmektedir. Dünya genelinde sosyal medya kullanıcı sayısının 5,6 milyarı, Türkiye'de ise 62,3 milyonu aşmış olması; sosyal medyanın halk sağlığı ve bağımlılıkla mücadele açısından değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Türkiye Sosyal Medya Araştırma Raporu'nun ilk bölümünde sosyal medyanın kavramsal çerçevesi, kullanım eğilimleri, problemli sosyal medya kullanımının davranışsal ve nörobiyolojik temelleri, bireysel ve toplumsal etkileri ile sosyal medya platformlarında yer alan alkol, tütün, madde ve kumar içerikleri ele alınmaktadır. Ayrıca Türkiye ve dünyada yürütülen önleme ve müdahale çalışmaları, sosyal medya şirketlerinin politikaları ve farklı ülkelerde uygulanan düzenlemeler incelenerek konuya ilişkin kapsamlı bir değerlendirme sunulmaktadır.

Raporda ayrıca Yeşilay Akademi Direktörlüğü tarafından 12 yaş ve üzerindeki 1.195 katılımcıyla yürütülen **Sosyal Medya Kullanım Araştırması'nın** bulgularına yer verilmektedir. Araştırma kapsamında katılımcıların sosyal medya kullanım alışkanlıkları, problemli sosyal medya kullanım düzeyleri, bağımlılık yapıcı madde ve davranış içeriklerine maruz kalma durumları ile sosyal-duygusal öğrenme ve yaşam becerileri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bulgular, sosyal medya platformlarında bağımlılık yapıcı madde ve davranış içerikleriyle karşılaşmanın yaygın olduğunu, sosyal medya bağımlılığı ile özellikle öz düzenleme becerileri arasında anlamlı ilişkiler bulunduğunu ve yaşam becerilerinin problemli kullanım açısından koruyucu bir rol oynayabileceğini göstermektedir.

Türkiye Sosyal Medya Araştırma Raporu, ulusal ve uluslararası verileri bir araya getirerek sosyal medya kullanımını bağımlılıklar ekseninde değerlendirmekte; araştırma bulgularından hareketle politika geliştirme, önleme çalışmaları ve müdahale programlarına yönelik öneriler sunmaktadır.

2.2. ADDICTA: THE TURKISH JOURNAL ON ADDICTIONS

Addicta, bağımlılık sorununu ele alan araştırmaları yayımlayan uluslararası, hakemli, akademik ve açık erişimli bir dergidir. Derginin amacı uluslararası ve disiplinler arası özgün, bilimsel çalışmalar için mecra olmak, bağımlılıklarla ilgili nitelikli tartışmalar üretmek ve Türkiye'de bağımlılıkla ilgili politikaların şekillenmesine katkı sağlamaktır. Bu sebeple yayımlanacak çalışmalardan teknik yetkinliğin yanı sıra, bağımlılık tartışmalarına yeni ve özgün katkı sağlamaları da beklenmektedir. Böylelikle Türkiye'de bağımlılık alanında çalışma yapan kişilerin ve/veya kurumların yararlanacağı bir birikimin oluşmasına katkı sağlamak hedeflenmektedir.

2014 yılında yayın hayatına başlayan Addicta'nın yayın dili İngilizce, makalelerin genişletilmiş özet dili ise Türkçedir. *Addicta*, 2015 yılından itibaren Emerging Sources Citation Index (ESCI), TÜBİTAK ULAKBİM Sosyal ve Beşerî Bilimler Veri Tabanı, InfoBase INDEX, Academic Search Premier (EBSCO), DOAJ, CNKI, Türk Psikiyatri Dizini, Scopus ve GALE gibi ulusal ve uluslararası veri tabanlarında taranmaktadır.

Dergi internet sitesine bağlantı: https://addicta.com.tr/ üzerinden erişim sağlanabilmektedir.

2.2.1. ADDICTA: THE TURKISH JOURNAL ON ADDICTIONS 2026 YILI BAHAR SAYISI

Şekil 12. Addicta 13-1 Sayısı Kapak Görseli

Addicta'nın 2026 yılı bahar sayısı (13-1) mart ayında yayımlanmıştır. Bu sayıda; madde kullanımı ve davranışsal bağımlılıklar, ergenlerde dijital bağımlılık, problemli çevrim içi oyun oynama, nomofobi, sosyal medya bağımlılığı, doomscrolling, kumar ve egzersiz bağımlılığı gibi güncel konular ele alınmaktadır. Ayrıca sigara bırakma hizmetleri, bağımlılıkla mücadelede eğitim ve farkındalık çalışmaları, sağlık çalışanlarının tutumları ve bağımlılığa yönelik hukuki yaklaşımlar farklı akademik araştırmalarla incelenmektedir. Editoryal değerlendirme, derleme ve hakemli araştırma makalelerinden oluşan bu sayı; bağımlılık olgusunu sağlık, psikoloji, eğitim, hukuk ve rehabilitasyon boyutlarıyla, çok disiplinli bir yaklaşımla ele almaktadır.

Kimyasal ve davranışsal bağımlılıkların yanı sıra problemli çevrim içi oyun oynama, sosyal medya kullanımı, kumar ve egzersiz bağımlılığı gibi güncel konuları ele alan sayı; araştırmacılar, klinisyenler, politika yapıcılar ve bağımlılıkla mücadele alanında çalışan profesyoneller için bilimsel ve uygulamaya dönük bir başvuru kaynağı niteliği taşımaktadır.

Addicta 13-1 sayısına https://addicta.com.tr/issue/view/2026-13-1 bağlantı adresi üzerinden erişebilirsiniz.

2.2.2. ADDICTA GÖÇ VE BAĞIMLILIK EK SAYISI

Şekil 13. Addicta Göç ve Bağımlılık Ek Sayısı Kapak Görseli

Addicta: The Turkish Journal on Addictions dergisi "Göç ve Bağımlılıklar" başlıklı ek sayısı yayımlanmıştır. Bu ek sayı, Avrupa Birliği Erasmus+ Gençlik Programı kapsamında desteklenen, "Göçmen Gençlere Yönelik Bağımlılığı Önleme Modelinin Geliştirilmesi" başlıklı Erasmus+ KA220-YOU Projesi (Proje No: 2023-2-TR01-KA220-YOU-000180027) çerçevesinde hazırlanmıştır.

Göç ve bağımlılık ilişkisine yönelik güncel araştırma ve yaklaşımları ele alan ek sayıda toplam 14 makale yer almaktadır. Sayı; 1 editoryal, 4 derleme ve 9 araştırma makalesinden oluşmaktadır.

Addicta ek sayısında yayımlanan makalelere https://addicta.com.tr/issue/view/2026-13-Supplement-1 adresi üzerinden erişebilirsiniz.

3. Bilimsel Etkinlikler ve Toplantılar

3.1. DÜZENLENEN BİLİMSEL ETKİNLİKLER

3.1.1. BAĞIMLILIK VE ADLİ TIP SEMPOZYUMU

Türkiye Yeşilay Cemiyeti ve Adli Tıp Kurumu iş birliğinde, 13 Haziran 2026 tarihinde Sepetçiler Kasrı / Camlı Köşk'te "Bağımlılık ve Adli Tıp Sempozyumu" gerçekleştirilmiştir.

Yeşilay Genel Başkanı Doç. Dr. Mehmet Dinç ve Adli Tıp Kurumu Başkanı Dr. Öğr. Üyesi Hızır Aslıyüksek'in açılış konuşmalarıyla başlayan sempozyumda; bağımlılığın suç, mağduriyet, ölüm vakaları, adli değerlendirme süreçleri ve ceza adaleti sistemiyle ilişkisi disiplinler arası bir bakış açısıyla ele alınmıştır.

Prof. Dr. Hakan Coşkunol, Prof. Dr. Miraç Burak Gönültaş, Prof. Dr. Selda Mercan, Prof. Dr. Gökhan Umut ve Doç. Dr. Muhammed Emin Boylu başta olmak üzere alanında uzman isimlerin katkılarıyla gerçekleştirilen programda, bağımlılıkla mücadeleye yönelik güncel gelişmeler ve yeni yaklaşımlar değerlendirilmiştir.

Şekil 14. Bağımlılık ve Adli Tıp Sempozyumu'ndan Kareler

3.1.2. ÇOCUKLUK VE ÇOCUK DOSTU DİJİTAL OYUNLAR ÇALIŞTAYI-2

Türkiye Yeşilay Cemiyeti ev sahipliğinde ve Medya Okuryazarlığı Araştırmaları Dergisi paydaşlığında, 4 Aralık 2025 tarihinde düzenlenen Çocukluk ve "Çocuk Dostu" Dijital Oyunlar Çalıştayının ikincisi 17 Şubat 2026 tarihinde İstanbul Sepetçiler Kasrı'nda gerçekleştirilmiştir. Çalıştay, çocuklara hizmet sunan ve çocuklara yönelik içerik üreten kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ve çocuk yayıncılarını bir araya getirerek, çocuklara yönelik hizmetlerin değerlendirilmesini; bu hizmetlerin dayanağı olarak kullanılan "yaş evreleri" yaklaşımının müzakere edilmesini ve yeni bir dönemlendirme ihtiyacının tartışmaya açılmasını amaçlamıştır. Açılış konuşmaları, Yeşilay Bilim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Murat Şentürk ile Medya Okuryazarlığı Araştırmaları Dergisi Baş Editörü Prof. Dr. Hediyetullah Aydeniz tarafından gerçekleştirilmiş; çalıştayın kavramsal ve ilkesel çerçevesi bu konuşmalarla ortaya konmuştur.

İlk çalıştayda farklı disiplinlerden akademisyenlerin katkılarıyla ele alınan çocukluk anlayışları ve yaş evreleri konusu, ikinci çalıştayda çocuklara hizmet sunan kurum ve kuruluşların katılımıyla daha uygulamaya dönük bir zemine taşınmıştır. Kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, özel sektör temsilcileri ve içerik üreticilerinin katılımıyla gerçekleştirilen oturumlarda; çocuklara yönelik hizmetlerin dayandığı yaş grupları, mevcut sınıflandırma sistemlerinin sınırları ve yeni bir dönemlendirme ihtiyacı ele alınmıştır. Ayrıca çocukların dijital iyi olma hâlini merkeze alan, kültürel ve toplumsal farklılıkları gözeten, uygulanabilir ve sürdürülebilir bir çocuk dostu dijital oyun derecelendirme sisteminin geliştirilmesine yönelik öneriler paylaşılmıştır.

Şekil 15. Çocukluk ve "Çocuk Dostu" Dijital Oyunlar Çalıştayı'ndan Kareler

3.2. BİLİMSEL TOPLANTI KATILIMLARI

3.2.1. VIII. KÜRESEL ALKOL POLİTİKASI KONFERANSI (GAPC2026)

Küresel Alkol Politikası Konferansı [Global Alcohol Policy Conference – GAPC], dünya genelinde alkol kontrol politikası alanında çalışan savunucuları, politika yapıcıları, araştırmacıları, sivil toplum temsilcilerini ve uygulayıcıları bir araya getiren, önde gelen uluslararası platformlardan biridir.[27] İlk kez 2000 yılında Küresel Alkol Politikası Birliği'nin [Global Alcohol Policy Alliance – GAPA] açılış etkinliği kapsamında New York'ta düzenlenen konferans serisi, sonraki yıllarda Bangkok, Seul, Edinburgh, Melbourne, Dublin ve Cape Town'da gerçekleştirilmiştir. Bu yıl sekizincisi Rio de Janeiro, Brezilya'da gerçekleştirilen GAPC 2026; GAPA'nın öncülüğünde ACT Brazil, Vital Strategies, ABEAD, Brezilya Sağlık Bakanlığı ve Brezilya Adalet ve Kamu Güvenliği Bakanlığı iş birliğiyle organize edilmiştir. "Halk Sağlığı, Alkole Bağlı Zararların Ticari Belirleyicileri ve Hükümetler ile Sivil Toplumun Rolü" temasıyla düzenlenen programda; alkol politikalarının geliştirilmesi, alkol pazarlamasının düzenlenmesi, eşitsizliklerin azaltılması, alkol kaynaklı zararların önlenmesi ve 2030'a yönelik stratejik planlama gibi başlıklar ele alınmıştır. GAPC 2026, alkol endüstrisinin ticari çıkarlarından bağımsız, kanıta dayalı politikaların tartışıldığı ve küresel iş birliğinin güçlendirilmesine katkı sunan uluslararası bir platform olmuştur.

Türkiye Yeşilay Cemiyeti; alkol kontrol politikalarına ilişkin uluslararası gelişmeleri takip etmek, alkol bağımlılığıyla mücadele alanında yürüttüğü çalışmaları paylaşmak ve bu alanda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlarla iş birliklerini güçlendirmek amacıyla GAPC 2026'ya katılım göstermiştir. Konferans alanında Uluslararası Yeşilay Federasyonuna [International Federation of Green Crescent – IFGC] ait bir stant açılmış; Yeşilay ve IFGC'nin bağımlılıklarla mücadele alanında yürüttüğü çalışmalar katılımcılara tanıtılmıştır. Konferansa Türkiye Yeşilay Cemiyeti Genel Başkan Yardımcısı Büyükelçi Dr. Mehmet Güllüoğlu, Yeşilay Bilim Kurulu Üyesi ve GAPA Yönetim Kurulu Üyesi Doç. Dr. Perihan Torun ile Bilimsel Çalışmalar Müdürlüğü Müdür Yardımcısı Nesrin Özkan katılmıştır.

GAPC 2026 kapsamında Türkiye Yeşilay Cemiyeti adına iki sözlü bildiri sunulmuştur. Büyükelçi Dr. Mehmet Güllüoğlu, "Public Support for Alcohol Control Policies in Türkiye" başlıklı bildirisinde Türkiye'de alkol kontrol politikalarına yönelik toplumsal desteği ele almıştır. Nesrin Özkan ise "Addressing Alibi Marketing in Alcohol Advertising: The Turkish Experience of Civil Society Advocacy" başlıklı bildirisinde, alkollü içecek reklamlarında dolaylı pazarlama uygulamalarına karşı Türkiye'de yürütülen sivil toplum savunuculuğu çalışmalarını paylaşmıştır.

Konferansın ardından gerçekleştirilen GAPA Yönetim Kurulu Toplantısı'nda, dokuzuncu Küresel Alkol Politikası Konferansı'nın 2028 yılında Yeşilay'ın ev sahipliğinde İstanbul'da düzenlenmesi kararlaştırılmıştır.

Yeşilay, GAPC 2026'ya katılımı kapsamında alkol kontrol politikalarına ilişkin küresel ve bölgesel gelişmeleri yakından takip etmiş; uluslararası kuruluşlar, kamu temsilcileri ve sivil toplum aktörleriyle yeni iş birliği olanaklarını değerlendirmiştir. Ayrıca Yeşilay ve Uluslararası Yeşilay Federasyonunun bağımlılıkları önleme ve bağımlılıklarla mücadele alanındaki çalışmaları uluslararası katılımcılara tanıtılmıştır.

Şekil 16. VIII Küresel Alkol Politikası Konferansından Kareler

27 Küresel Alkol Politikası Konferansı Resmi İnternet Sitesi, https://www.gapc2026.org/

3.2.2. YEŞİLAY DÜNYA SAĞLIK ASAMBLESİ'NE KATILDI

Yeşilay; Genel Başkan Yardımcısı Büyükelçi Dr. Mehmet Güllüoğlu ile Bilim Kurulu üyeleri Prof. Dr. Hakan Coşkunol ve Doç. Dr. Perihan Torun'un katılımıyla, Dünya Sağlık Örgütü tarafından 18-23 Mayıs 2026 tarihlerinde gerçekleştirilen 79. Dünya Sağlık Asamblesi'ne (WHA79) iştirak etmiştir. Etkinlikte küresel sağlık politikalarının geliştirilmesi, bağımlılıkla mücadele, ruh sağlığı çalışmaları ve tütün kontrolü alanlarında uluslararası iş birliğinin güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Ana etkinlik kapsamında, üye ülkelerin resmî temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilen genel kurul oturumlarında Dünya Sağlık Örgütü'nün politika ve kararları ele alınarak karara bağlanmıştır.

Şekil 17. Dünya Sağlık Asamblesi Görseli

3.2.3. YEŞİLAY'IN 135. BİLİM KURULU TOPLANTISI ELAZIĞ'DA DÜZENLENDİ

5 Haziran 2026 tarihinde Ulusal Tütün Kontrol Kongresi kapsamında Elazığ'da gerçekleştirilen 135. Bilim Kurulu Toplantısı'nda, Yeşilay çalışmaları hakkında bilgilendirme yapılmış; bağımlılıkla mücadele alanındaki güncel çalışmalar, araştırmalar ve uluslararası faaliyetlere ilişkin değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Şekil 18. 135. Bilim Kurulu Toplantısından Kareler

4. Lisansüstü Tez Araştırma Bursu Destek Programı

4.1. YEŞİLAY LİSANSÜSTÜ TEZ ARAŞTIRMA BURSU DESTEK PROGRAMI

Yeşilay Lisansüstü Tez Araştırma Bursu Destek Programı kapsamında bağımlılıklar alanında tez çalışması yürüten yüksek lisans, doktora ve tıpta uzmanlık öğrencilerine burs desteği sağlamaktadır. Program, Türkiye'de bağımlılıkla mücadeleye katkı sunacak disiplinler arası akademik araştırmaları teşvik etmeyi ve bağımlılık alanındaki bilimsel bilgi üretimini artırmayı hedeflemektedir.

Yeşilay Lisansüstü Tez Araştırma Bursu Destek Programı kapsamında aşağıda yer alan çalışma alanlarına yönelik tez çalışmaları değerlendirmeye alınmaktadır:

- Tütün Kullanımı ve Bağımlılığı
- Uyuşturucu Madde Kullanımı ve Bağımlılığı
- Alkol Kullanımı ve Bağımlılığı
- Teknoloji Kullanımı ve Bağımlılığı
- Kumar ve diğer davranışsal bağımlılık türleri

2014'ten bu yana 58 doktora/tıpta uzmanlık, 60 yüksek lisans öğrencisi olmak üzere toplam 118 lisansüstü öğrenciye tez döneminde burs desteği sağlanmıştır. Lisansüstü Tez Araştırma Bursu Destek Programı kapsamında yüksek lisans öğrencilerine 12 ay süreyle 6.000 TL, doktora ve tıpta uzmanlık öğrencilerine ise 18 ay süreyle 9.000 TL burs desteği verilmektedir.

Burs başvuruları her yıl iki dönem hâlinde, mart ve ekim aylarında çevrim içi olarak alınmaktadır. 2026 yılı birinci dönem burs başvuruları 1-31 Mart tarihleri arasında alınmıştır. Başvuru değerlendirme süreci devam etmekte olup bir sonraki burs başvuru dönemi 2026 yılı Ekim ayında başlayacaktır.

Burs başvuruları hakkında daha detaylı bilgi edinmek için https://www.yesilay.org.tr/tr/burs-basvurusu adresini ziyaret edebilirsiniz.

Şekil 19. Lisansüstü Tez Araştırma Bursu Destek Programı Duyuru Afişi

YEŞİLAY

yesilay.org.tr /1920yesilay